

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LXI - NÚM. 280 - TERCER QUADRIMESTRE DE 2025



El do de llàgrimes
La Doctrina Social
L'amor als enemics
Sor Pierrette



Foto coberta:
"Naixement". Arcabas

ÍNDEX

EDITORIAL

LA MISSIÓ

Josep Manuel Vallejo

85

ESPAI FRANCISCÀ

Articles

EL POBRE, ROSTRE DE CRIST

Jacint Duran

86

NO ENS ÉS DEGUT L'AGRAÏMENT

Josep Manuel Vallejo

88

SIGUEU AGRÀÏTS

Innocenci Sans

89

LA DOCTRINA SOCIAL DE L'ESGLÉSIA

Llorenç Sagalés

96

REVIFAR LA FLAMA

Jesús Romero

104

EL DO DE LLÀGRIMES

Sara Martí

106

ESPAI CENTRAL: RECERCA 92

SANT FRANCESC: L'AMOR ALS ENEMICS

Bruno Bérchez

LLIBRES

BIOGRAFÍA DE LEÓN XIV

120

LA FERITA, LA LETIZIA

121

FRANCESC D'ASSÍS

CÀNTIC DEL GERMÀ SOL...

122

FLORECILLAS DE SANTA CLARA

123

HERMANO FRANCISCO...

124

ALGUNES FLORETES DE LA VIDA

DE SOR PIERRETTE PRAT

124

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Marta Palau
Òscar Bernaus

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812
conselldeilaics@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 25 €
De suport: 35 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

EDITORIAL

LA MISSIÓ

FRA JOSEP MANUEL

Darrerament es parla molt de la missió de l'Església, de l'evangelització. En parlem des de Pau VI amb l'*Evangelii Nuntiandi*, fa 50 anys. Però quina és la nostra missió?

La nostra missió fonamental és viure la compassió i la tendresa amb els que ens envolten, que són molts els qui pateixen.

La nostra missió és crear "bon rotlle" en les nostres comunitats, perquè els que s'atansin es trobin acollits.

La nostra missió ha de ser "en la missió del Fill", amb el seu estil (FI 2), desapropiats de privilegis, en pobresa i humilitat, amb el seu abaixament, al costat dels petits.

La nostra missió també és sortir, allà on puguem, a anunciar la Bona Nova, però "sense bossa ni sarró, ni dues túniques", demanant acolliment, com volia Jesús.

La nostra missió fonamental és **IRRA-DIAR** la joia i la pau de Crist, la qual cosa implica tenir-les. La missió depèn de la nostra conversió constant i esperit de creixença.



EL POBRE, ROSTRE DE CRIST

FRA JACINT DURAN

Una de les pregàries que més fem és a la Mare de Déu, la Salve, que és molt bonica i que cal fer-nos nostra. Diu així: “Déu vós salve, reina i mare de misericòrdia, vida, dolcesa i esperança nostra. Déus vós salve, a vós clamem els desterrats fills d’Eva. A vós sospirem, gement i plorant en aquesta vall de llàgrimes.”

Hi ha molts que acusen al cristianisme de ser una religió trista. I, per tant, la Salve, que és molt bonica, ho subratlla: el món és una vall de llàgrimes, cridem i plorem, estem a l’exili. És una visió negativa de la realitat. El món és vist d’una manera molt negativa.

Però podríem dir que aquesta vall de llàgrimes, aquests plors no són reals. No estem en un món que realment pot cantar la Salve i donar-li contingut perquè és així. Estem en un món on n’hi ha molts que ploren, on n’hi ha molts que són assassinats, n’hi ha molts que són robats, n’hi ha molts que sofreixen intensament. I això és ara. Però també ho és a través del segle. Amós, aquell profeta tan bel·ligerant, un profeta de foc semblant a Jeremies, diu: “Ai dels qui viuen tranquils a Sió, dels qui es creuen segurs al turó de Samaria! S’estiren en llits de marfil, s’aclofen en els seus sofàs, mengen els anyells més tendres i els vedells engreixats a les estables, improvisen al so de l’arpa, creen com David les seves melodies, beuen el vi en grans copes, i s’ungeixen amb els perfums més fins, però no els fa cap pena el desastre de les tribus de Josep.” No els fa res. Ells estan bé. El nostre món és un món que per a alguns és molt alegre, i no els fa res aquells que pateixen. Quants n’hi ha que

sofreixen i ni tan sols els mirem als ulls. Hi ha molts que, en definitiva, fan nosa. N’hi ha molts que són considerats un problema, no com a persones. Hi ha molts pobres, hi ha molta gent que pateix. I, per tant, com diu la Salve, dir que això és una vall de llàgrimes no és perquè sí. Amós acabarà dient: “Aquests seran els primers en ser deportats. Aquesta serà la fi dels vividors.”

I podríem dir que en època de Jesús era semblant. Jesús fa una descripció semblant a la d’Amós, perquè quan parla, subratlla el fet que el ric que està tranquil·lament a la taula, menjant i bevent i cada dia fa banquets i va vestit de lli finíssim i de porpra, a la porta té un pobre, del qual Déu coneix el nom, Llätzer. Però ell segur que ni en coneixia el nom, ni l’havia mirat, ni se n’havia fet càrrec. Passava de llarg, com a Israel els vividors passaven i no els feia res el sofriment de les tribus de Josep (Lc 16,19-31).

Hi ha una frase de Jesús que val la pena subratllar. Quan el ric demana que li portin una mica d’aigua, Abraham diu: “Entre nosaltres i vosaltres hi ha una fossa immensa, tant, que si algú volgués passar del lloc on soc jo cap on sou vosaltres, no podria, ni tampoc del vostre lloc al nostre.” Aquesta divisió que Jesús posa entre aquesta vida i l’altra, és la que nosaltres hem començat a fer en aquesta vida. Recordeu que l’any 1989 va caure el Mur de Berlín, però després se n’han aixecat molts més, i sabem les tragèdies de moltes famílies immigrants que queden enfonsades al mar, o perdudes en el desert, arrencades de casa seva. Això és així. Per tant, quan el text de la Salve diu:



“aquesta vall de llàgrimes”, està retratant el que realment passa.

Hi ha un sant, Vicenç de Paul, que va dedicar tot el seu ministeri als pobres, juntament amb santa Lluïsa de Marillac. I té un text que dirigeix a una de les religioses de les Filles de la Caritat, que diu: “No n’hi ha prou en donar sopa i pa. Després de donar pa i sopa, cal somriure, cal bon humor, cal fer de la nostra vida un servei, cal estimar.” No es tracta simplement d’arreglar una qüestió econòmica sinó que es tracta d’una relació personal, de dignificar l’altre, que l’altre no és mai ni ha de ser un problema; l’altre és una persona, un fill de Déu, que no podem obviar. En aquesta vall de llàgrimes n’hi ha molts.

Sant Vicenç continua dient: “Vosaltres sou serventes d’aquells pobres espellifats que fan pudor i són mal educats, però ells són els nostres amos. Els heu d’estimar amb tanta força que us perdonin l’almoïna que els doneu.” Rebre una almoïna sempre és humiliant, per això s’ha de fer amb un somriure, s’ha de mirar als ulls. No hi ha res més sagrat en aquest món que la persona humana, que cada una de les perso-

nes. I això és el que subratlla sant Vicenç de Paul. I Déu ha sembrat al món a molts i moltes que s’apropen als altres d’aquesta manera.

Per això, hi ha moments en què, malgrat totes les dificultats, hi ha espais, oasis de la presència de Déu. Sant Pau dirà: “Ell, qui és de debò feliç i l’únic Sobirà, el Rei dels reis i el Senyor dels senyors, l’únic que té com a pròpia la immortalitat i habita en una llum inaccessible.” Hem de fer present l’esperança a través del nostre treball, del nostre somriure, del nostre bon humor, perquè aquest món deixi de ser una vall de llàgrimes.

Com diu la Salve: “Déu vos salve, reina i mare de misericòrdia, vida, dolcesa i esperança nostra. Déu vos salve, a vos clamem els desterrats fills d’Eva. A vos sospirem, gement i plorant en aquesta vall de llàgrimes. Ara doncs, advocada nostra, gireu envers nosaltres aquells ulls vostres tan misericordiosos i mostreu-nos Jesús.” Ell és el qui marca el camí, Ell ens ensenya com fer del nostre món no una vall de llàgrimes sinó un lloc en el qual la vida sigui possible i les relacions siguin humanes.

NO ENS ÉS DEGUT L'AGRAÏMENT

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Una de les coses més comunes a la raça humana és que som captaires de reconeixement, d'agraïment; necessitem que ens valorin, que ens aplaudeixin, en definitiva, que ens estimin.

Per això ens enutgem quan no ens tenen en compte, quan no ens consulten, quan no ens donen les gràcies o no ens lloen per una cosa que hem fet bé.

Jesús, per vacunar-nos contra tot això, ens exhorta en el Sermó de la muntanya (Mt 6) a fer les coses bones en el secret, i no perquè els altres les vegin i ens aplaudeixin.

I, per aquest motiu, explica la paràbola del servent sense cap mèrit: un treballador que quan acaba la feina del camp i arriba a casa, ha de servir-te a la taula i no a l'inrevés, perquè és la seva obligació:

“¿Qui de vosaltres, si té un servent a llaurar o a pasturar el ramat, li dirà, quan ell torni del camp: ‘Vine de seguida a seure a taula’? ¿No li dirà més aviat: ‘Prepara’m alguna cosa per sopar i estigues a punt per a servir-me fins que hauré acabat de menjar i beure, que després ja menjaràs i beuràs tu’? ¿És que donarà les gràcies al servent perquè ha fet allò que se li havia manat? Així també vosaltres, quan haureu fet tot allò que Déu us ha manat, digueu: ‘Som uns servents que no mereixen recompensa: hem fet només el que havíem de fer’” (Lc 17,7-10).

Som servents sense cap mèrit, el que fem ho fem perquè ho hem de fer; no ens és degut l'agraïment. Tot el que som, tot el que tenim ho hem rebut de Déu, tal com diu sant Pau: “Què tens que no ho hagis rebut?” (1Co 4,7).

A més, Jesucrist s'ha encarnat per nosaltres, i ens ha regalat el seu Amor

sobreabundant sense que el merequem, ha viscut com un de nosaltres i ens ha estimat fins a l'extrem a la Creu. Tot és un do rebut gratuïtament. Per tant, el que fem de bo és retorn; retornem a Déu en els altres una mica del molt que hem rebut.

No ens és degut l'agraïment! Per això, tot el que fem de bo ho fem perquè ho hem de fer. És retorn del molt que hem rebut de Déu. Així ens guareix Jesús del desig malaltís que ens valorin o ens donin les gràcies per tot allò que fem.



SIGUEU AGRAÏTS

INNOCENCI SANS

Quan pregueu no feu com els fariseus

“Et passes més temps parlant de Déu que parlant amb Déu”. Molt lamentablement he de repetir-me tot sovint aquesta frase a l'examen de consciència del cap-vespre. Amb altres paraules: que no prego prou o prou seriosament i que parlo massa i sense fonament.

Si no parles prou amb Déu, el teu parlar de Déu estarà marcat segurament pel desig de posseir quelcom que no coneixes del tot, com un constructor que encara no ha començat a construir la casa, encara tanteja el terreny, amb prou feines en té l'esbós i algun plànol i en parla com si ja hi estigués vivint i en conegués tots els topants. La manca d'assiduïtat, constància i profunditat en la pregària esdevé, a la curta i a la llarga, una font de problemes, molts dels quals poden explicar la rapidesa amb què hom perd els estreps, es descoratja, s'impacienta, es queixa, s'enutja, esdevé agressiu. Patiments inútils. I, si es tracta de parlar de Déu sense el fonament de la roca que és Ell mateix, sense l'assiduïtat de la pregària, el teu parlar és una xerrameca inútil que, en el fons, segurament el que pretén és figurar. Figurar per a què? Figurar per a qui? “Ai del religiós que no reté en el seu cor els béns que el Senyor li atorga i no els mostra als altres en obres, ans més aviat es deleix de manifestar-los amb paraules als homes amb mires al guany!”; un cop més sant Francesc en la seva Admonició 21. Anem ben arreglats...

Entenc que, essent l'agraïment un aspecte essencial de la vida cristiana, un dels fruits primordials de la fe, no pot ser altre, si se'n vol parlar, que començar parlant de la pregària, de la seva qualitat, de la seva necessitat. Sense pregària, la fe està

amputada, la fe no és fe. I quan és fe, la fe? Una possible resposta: quan soc posat a prova, quan me la jugo, quan decideixo, allà puc veure quan la fe és fe o no ho és.

Voldria proposar, ací, un altre exercici: d'examinar-nos quant a l'agraïment, que ens mirem el cor per veure si aquest batega sempre agraït, sempre i en tota circumstància, amarant de sentit tota tristesa i tota alegria que la vida ens dugui. Sabrem si tenim una fe viva, una fe que batega de debò.

Em direu potser: “Oh! Així un que no té fe, no pot saber què és l'agraïment?” Sense fe, es pot viure perfectament, es pot gaudir i aprofundir la joia de la vida, es pot naturalment estar compromès amb el bé, amb una ètica, amb uns ideals humanistes. També podríem parlar a la inversa: un home de fe podria ser capaç de ser un desagratit, ser un veritable corcó, podria ser un tirà a la feina, a la família, a la comunitat, podria ser una persona mancada de sensibilitat cap a l'altre. Totes dues formes de ser, presenten mancaments. La primera és com la d'aquell que ha estat convidat a una festa, és a la festa, gaudeix i participa de la festa però no en coneix ni el motiu ni el fi, simplement en gaudeix. No coneix qui l'ha convidat i potser ni l'interessa. Però, en frueix de debò plenament? Pot sentir-se agraït, però no sap de què ni a qui. En perd el sentit i es queda sempre a la superfície de la diversió (més que de la fruïció), viu només una aparença del que és compartir veritablement l'alegria. A la segona forma, la vida de fe pervertida, podríem dir-hi ben bé el mateix amb un matís: el convidat diu que coneix l'organitzador de la festa i sap de què va tot plegat. Tanmateix, el coneix només d'oïda, no l'ha vist ni hi ha parlat mai o si ho havia fet, no se n'ha commo-



gut. Qui organitza la festa, en realitat, es confon totalment amb els qui serveixen i el convidat, veient-se servit, se n'aprofita. Es pensa que la festa és tota per a ell sol, fa i desfà com li sembla, se n'alegra de veure que l'amo no intervé per aturar els seus abusos. És un usurpador falsari. Però potser no cal anar a aquest extrem i basti recordar Lluc 18,9-14 i dues maneres d'agrair i beneir Déu, dos tipus de fe ben diferents.

Així doncs, sense pregària: a què o a qui agrair què? I amb pregària: què i com agrair a qui? El religiós que no viu amb un agraïment "de públicà" la seva vida, se sotmet a greus perills i pot sotmetre-hi els altres. Si l'agraïment no presideix el teu viure, el teu relacionar-te amb els altres, aleshores vindran a cobrir la minsa flama de la teva fe les fosques nuvolades de l'amargor. No trigaran gens a fer-se grans i espesses, a emboirar-te la mirada i et resultarà molt

difícil, per no dir impossible, de contenir la tempesta i les inundacions, les destrosses, les malvestats consegüents.

La meva tesi voldria ser aquesta: contemplar l'agraïment és una molt bona mesura de la concreció de la qualitat de la fe en la teva vida, un dels camins més fàcils i segurs d'autoavaluació, d'autoexigència, d'autoconeixement, pels quals pots preocupar-te de la teva fe, d'allò que ha de fonamentar la teva vida. Agraeixes prou? Agraeixes només de paraula o la teva paraula tradueix un cor agraït? De nit, abans de ficar-te al llit, has donat gràcies a Déu per tots els dons rebuts durant el dia? Tens el cor ple d'agraïment? Has agraït el do dels germans? Has agraït les dificultats i les contrarietats que possiblement hagi viscut gràcies als germans? Agraeixes en tot moment? Tens fe en tot moment? Són preguntes cabdals, que cal plantejar-se des de la pròpia experiència concreta. Es

tracta, en definitiva, de veure si la teva vida és eucarística, si tot tu ets eucarístic. Es tracta de conscienciar-nos de les crides que Déu ens fa a cada moment, de les respostes que hi donem: de conscienciar-nos, un cop més, que som pobres, que som mancament, i que Déu estima entranyablement aquesta nostra pobresa. ¿Podrem posar-nos a l'altura de Déu i ser capaços d'estimar aquesta pobresa nostra com Ell l'estima? ¿Podrem estimar la pobresa dels germans, aquesta que tan sovint ens fa mal, i posar-nos a servir-los amorosament, sense ombra d'amargor o de ressentiment, àdhuc posar-nos a servir-los amb alegria? Serem capaços de viure agraïts? Serem eucarístics?

El camí de la fidelitat és un camí d'agraïment

Tornem a la pregària. Cal parlar amb Déu amb tanta constància i fidelitat que el teu parlar de Déu esdevingui part d'aquesta pregària constant i fidel, en les variadíssimes formes que el Senyor et vulgui donar a través del seu Esperit d'amor. Vull dir: més que amb paraules, parla amb obres (cf. Mt 5,16). Sigues fidel a la crida que el Senyor t'ha fet. Recorda que el Senyor t'ha cridat i que, per tant, tenint això sempre present no pots fer res més que viure en agraïment continu a Déu, qui, amb la seva crida, vol fer de tu una icona viva de la seva presència amorosa enmig del món. I atenció. Que això no sigui font de cofoisme religiós extremat, ans d'alegria senzilla i natural. És en tu, com en tots els batejats, que l'Encarnació del Fill de Déu pren sentit, perquè tot tu ets cridat a conformar la teva vida amb la seva. La forma de vida que vius, la qualitat d'aquesta forma de vida, es podria mesurar, com dèiem, segons l'esperit d'agraïment amb què la vius i per com aquest agraïment és fruit de l'acció de Déu en tu (la seva santa operació) i s'integra, al mateix temps, en el teu viure: si tot el

teu obrar, parlar, pensar, totes les intencions del teu cor s'orienten necessàriament cap a Aquell que t'ha cridat a viure segons aquesta forma de vida per unir-te més a Ell. El teu viure ha de ser-ne, doncs, testimoni fidel. La manifestació més clara de la teva fidelitat és que tot tu traspuis agraïment. Coneixes el combat i l'agraeixes. Agraeixes cada cop que tu hi perds i Ell hi guanya i, així, fins a la victòria definitiva d'Ell.

L'amor és pacient

L'agraïment, si és sincer, és fruit d'una humilitat neta: neix en un cor que sap reconèixer-se pobre de Déu. Cada dia que passa, més. És la fe del públicà, no ens canséssim mai d'insistir-hi. La progressió és contínua fins i tot (o sobretot) en els dies més obscurs i crítics. La paciència és la dolcesa i la frescor que sent qui tasta els fruits saborosos de la humilitat. Si desesperes i t'angoixes, examina la teva humilitat. Examina el teu desig de Déu. Només per Déu, pel seu amor, tot ho suportes amb alegria dins del cor (cf. 1Co 13,4-7). Una alegria que res ni ningú no pot arrabassar-te. T'has consagrat a una vida de pregària: sigues indefallent en la vida de pregària, doncs. Si defalleixes en la pregària, defalleixes en la teva consagració religiosa. No pots oblidar que la pregària ho configura absolutament tot: pensar, obrar, dir, callar, rumiar, treballar, imaginar... La vida religiosa ha de tendir necessàriament a unificar totes les regions de la vida, interiors i exteriors, vastes com són. La vastitud de la unitat.

Revestiu-vos del Crist

Quan es parla de morir al món per néixer a la vida nova en el Senyor, quan es parla de ser creat de nou, de ser revestit del Crist, quan llegim o escoltem tota aquesta insistència obsessiva a deixar-ho tot per seguir-lo —que implica de ben cert un morir—, quan som colpits per aquesta



duresa amargant del llenguatge —fruit, sens dubte, de la urgència de la necessitat (“He vingut a calar foc a la terra. Com voldria ja veure-la cremar”, Lc 12,49), — hauríem de recordar també el mateix Jesús que ens diu, una vegada i una altra: “Feu-vos deixebles meus i jo us faré reposar” (cf. Mt 11,28-29). Són les fatigues noves que ens adquireix la nova vida allò que de més dolç podem experimentar i que, per tant, tothora hem d’agrair. Les fatigues de la nova vida es fan tant més pesades i desagradables com més ens resistim a morir a l’home vell. I les resistències perduren, oh i tant que sí! Ningú no pot negar que vivim en una vall de llàgrimes. Només els que tenen ceguesa d’esperit. Dolor persistent, joia anticipada. Llàgrimes d’angoixa i dolor, tremendes, llàgrimes de no tenir encara, de no ser encara, llàgrimes de la certesa plena en esperança. Nosaltres hem de fer morir l’home vell, Jesús ens farà reposar en l’home nou. ¿No estarem mai prou

enamorats de Jesús, de la vida nova que ens fa abraçar? Renunciem a una munió d’amors, de tot tipus, per abraçar-ne un de més gran, el més gran de tots. Assaboreix, doncs, el dolor i la pesantor d’haver d’estimar el germà amb tots els seus defectes, d’estimar les ofenses i l’agressivitat amb què algú potser t’ofendrà, de no poder (o no saber) intervenir per solucionar un problema manifest o, sobretot, la pesantor de suportar-te a tu mateix, que constantment i contínua t’equivoques, caus, ofens el teu germà. Assaboreix aquest perdó immescut de què l’amor foll de Déu t’ha fet mereixedor. Assaboreix-lo i viu agraït, si vols saber què és la joia de viure en la llibertat veritable.

I que la reconciliació que Déu opera en els cors, amb la qual Ell procura els trobaments (i, de fet, basteix i forma fraternitats), et faci guanyar germans (cf. Mt 18,15).

Així com nosaltres perdonem els nostres deutors

Si vius agraït, no pots fer altra cosa que no sigui regalar agraïment. “Ep! No pas als qui m’ofenen!”, potser diràs. Si vols entendre Déu i saber-te’n capaç, regala agraïment, regala la teva gràcia, la mateixa que has rebut, que no és teva, sinó d’Ell, que no és per a tu en exclusiva. No pots oblidar que la teva dignitat et ve del revestiment del Crist que has rebut pel baptisme. La teva dignitat només pot ser ofesa pel teu propi pecat, per la supèrbia, per l’orgull, per l’envaniment, per l’egoisme, per la teva manca de sensibilitat cap als altres i les seves necessitats, pel tancament i isolament en tu mateix, per la manca de generositat i de flexibilitat a l’hora d’estimar els altres, de qui tan sols acostumes a veure els defectes, pels teus judicis sobre els altres, per molt justos i ponderats que et pensis que són. Qui rebutja la creu, perd la dignitat del Crist (cf. Mt 10,38). Tot judici nostre sobre els altres acostuma a dur implícita



sempre una sentència condemnatòria. Ets capaç de condemnar? Jesús no ha vingut a condemnar, és l'home qui es condemna preferint la foscor del pecat (cf. Jn 3,17). Allò que ha d'indignar-te, doncs, és el teu propi pecat amb què ofens Déu i fas mal al proïsme. Quantes advertències cap als hipòcrites, els qui s'ofenen pel pecat dels altres, els qui mai no han pecat...

El baptisme del Senyor et revesteix d'Ell i dona una dignitat nova a la teva ànima. Res ni ningú, si ets fidel a la dignitat rebuda, pot ofendre't. Si t'ofens és que vius pendent del vell Adam i no del Crist. Abraça't a la creu, a la passió i mort del Senyor, i viuràs amb Ell la vida nova de la seva Resurrecció i podràs així viure de l'esperança que un dia Ell també et ressuscitarà. Vols estimar cristianament? Abraça, sense defallir-hi, Aquell qui, crucificat, ha mostrat plenament el que és: la Font de l'Amor. Sigues fidel, doncs, a la crida del Senyor i viu permanentment amb l'esperit d'alegria dels fills de Déu perquè el Fill de

Déu així ho ha volgut. Si no, què pretens significar cada dia quan traces sobre teu el senyal de la creu? Fas el senyal de la creu i no vius crucificadament? Fas el senyal de la creu i no vius pobrament, pobre entre els pobres? Fas el senyal de la creu i no vius agraïdament? Explica-ho al Senyor davant del Sagrari!

Sigues fidel, viu agraït

Com diu sant Silvà del mont Athos. "No siguis mai violent amb el germà; no el jutgis mai. Convenç per la dolcesa i per l'amor. Orgull i duresa treuen la pau. Estima el qui no t'estima i prega per ell; així la teva pau no serà pertorbada." Una vida de pregària intensa i seriosa porta a veure en tot i en tothom la Presència amagada i amorosa del Senyor. És a través d'una vida de pregària intensa i seriosa que ens sabem altament responsables de ser-li servidors fidels en el proïsme, que ens sabem part del cos de Crist. Si contemplo constantment el rostre del Crist crucificat (ah, aquells ulls de

Jesús dalt del crucifix de sant Damià, com volen endur-se'ns amb Ell, com de colrats de glòria i gràcia i vida i joia volen envolar-nos amb Ell!), no puc deixar de veure'l quan veig el meu germà. Els mateixos ulls, el mateix rostre, lacerat i gloriós. Quanta urgència! Quina emergència de la necessitat (cf. una altra vegada Lc 12,49)! El Senyor truca a la porta! Insistentment! Visc agraït en tot moment? Beneixo realment el Senyor, sempre i en tot lloc? Que la pregària d'inici de tota hora litúrgica esdevingui la pregària de cada acte, de cada pensament, de cada alè, de cada "sempre i en tot lloc": "Sigueu amb nosaltres, Déu nostre. Senyor, veniu a ajudar-nos!"

Faci's la vostra voluntat

Precisament per això hem de demanar constantment el seu ajut, la seva assistència, perquè ningú, amb les pròpies forces i la pròpia voluntat, no pot ser capaç de viure segons Déu. Pròpia voluntat i voluntat de Déu, dos camins que, per l'amor i la gràcia de Déu, venen a trobar-se (cf. Jn 7,17; Ac 22,14). Quina felicitat, el trobament! A cada caiguda, un retrobament! Cada caiguda és més dolorosa: cada retrobament, més feliç! Qui no ho experimenta, no ho entén. Qui no viu en pròpia carn la misericòrdia de Déu, com podrà viure agraït? Com regalarà, amb la seva vida, agraïment? Ara bé, una tristor molt pitjor encara és la d'aquell que, havent rebut misericòrdia, la nega al seu torn a qui, amb els seus actes ofensius, la hi reclama (Mt 18,21-35). Que tots hem estat fills de la desobediència (cf. Rm 11,32), cal no oblidar-ho tampoc. Recordem sempre d'on venim i a quina esperança, a quina vida, a quina felicitat hem estat cridats! (cf. Ef 1,18; 2Tm 1,9). Sant Francesc mai no es cansarà d'insistir-nos sobre l'obediència, amb una finor espiritual extraordinària (cf. 3a Admonició): ai dels religiosos que tornen al vòmit de la pròpia voluntat...

Un amor sense límits

Examina el teu desig, examina la teva pregària, examina la teva humilitat, la teva paciència, la teva constància, examina'n la qualitat. Sol no ho podràs fer. És posant-te davant de Déu que podràs fer-ho: obrint-li el teu cor de bat a bat, confiadament (cf. Sl 139 (138),23) i et durà a deixar-ho tot per Ell i abraçar una vida nova amb nous germans, la millor escola. El Senyor et crida a viure en fraternitat per conèixer la teva veritable riquesa (Lc 18,22): la mesura del teu desig, els límits del teu amor, de la teva paciència, de la teva humilitat, del teu servei. La teva pobresa. La teva fragilitat: si hi pouses et trobaràs amb la fragilitat del Crist i això et valdrà la conversió. És per això que Ell t'ha cridat a aquesta forma de vida, que és vida de servei i d'obediència. És per això que, si hi perseveres i hi ets fidel, podràs aprendre que l'agraïment, la humilitat, la paciència, l'alegria, en realitat, no tenen límits, si els vius segons la mesura del bon Déu que no posa límits al seu amor. Ans al contrari, dalt de la creu, els va trencar tots i per sempre. Dalt de la creu. Abraça la creu, que t'hi va la Vida! Joiós aprenentatge de la creu, joiós aprendre a confiar, a viure confiadament, capa cop més despullat de tota falsa seguretat o comoditat que et lliga. Joiós aprendre al costat de Jesús i dels germans, do del Senyor. Joiós esdevenir do per als germans. Joiós esdevenir Església!

Confia plenament en el teu Mestre i aprèn a dir "gràcies!"

Renova contínuament el teu compromís de fe, de confiança en aquest Déu que t'és Pare, per Jesucrist. Prega-li a través d'Ell i, amb la seva pedagogia divina, el Senyor, el Mestre, t'il·luminarà el camí, et farà saber delicadament allò que escau a una vida segons Ell. T'ensenyarà a estimar segons Ell. Aprèn el seu temps. Estima el



seu temps, el temps de Déu, el temps de la seva pedagogia, el temps de la paciència, que és sempre un do.

Agrair és obrir la porta a Déu, és la millor pregària: cada vegada que dius “gràcies”, verbalment o amb les obres, amb la mirada, amb el pensament, et saps pobre, et saps receptor de gràcia, receptor de dons, receptor de vida i et saps do per als altres. Reconeixes que no hi ha res que tinguis que no ho hakis rebut. Que tot bé ve de Déu i a Ell li ho retornes amb el teu reconeixement humil i alegre: reconeixement agraït. Tot això quan dius “gràcies”. És la pregària més breu i més efectiva. Si és sincera, el teu rostre s’il·luminarà i il·luminarà el dels altres. Pedagogia divina que avança amb tu i et fa avançar. Et saltaran totes les alarmes interiors cada cop que te n’apartis. Aquest serà el teu dolor més íntim de cada dia, el recordatori que agrairàs més i més, perquè vol dir que vols

caminar seguint el Senyor. Recordatori que Ell és al teu costat i que el seu jou és suau. Els teus gemecs, el teu plany, el teu dolor, que siguin ben amarats d’un llanguir constant per Déu i Ell esdevindrà ensems la teva alegria. Viuràs en constant agraïment, és a dir, constantment a la Presència del Senyor. Podràs “fruir de l’amor del Senyor i vetllar pel seu temple” (Sl 26,4) tota la vida. Fes com Maria: recorda, guarda els secrets de Déu dins del teu cor (cf. Sant Francesc, Adm. 28) i medita’ls amb agraïment perquè medites la Paraula que Ell t’ha donat. Medites el seu do! Sigues agraït. Sigues tot tu signe visible de la gràcia que has rebut. Infantaràs! Quins fruits! Quins plançons! Quins fills que infantaràs! Tot tu, do del Senyor! Feliç tu, fidel del Senyor, que vius seguint els seus camins. Els teus fills seran com plançons d’olivera al voltant de la taula! Veuràs prosperar Jerusalem! Cf. Sl 128 (127).

LA DOCTRINA SOCIAL DE L'ESGLÉSIA

LLORENÇ SAGALÉS

Ens proposem tractar diverses qüestions delicades i fins i tot inquietants de la doctrina social de l'Església.

Intentarem abordar el tema d'una forma diferent, no tant intentant descriure el que és la doctrina social de l'Església, sinó agafant uns quants temes de la nostra actualitat, del nostre món contemporani, i veure com es poden contemplar amb una mirada cristiana des de la doctrina social de l'Església. I no sols la doctrina social que s'acostuma a entendre dels últims 150 anys, sinó a través de la història del pensament cristià.

Què està passant en aquestes darreres dècades, no sols a casa nostra, sinó a tot el món? Que les nostres societats, persones i institucions semblen embogir, naufragar, trencar-se a cada pas.

Com deia Lenin en una carta enviada des del seu exili a Suïssa el 1917: "Hi ha dècades en què no passa res i setmanes en què passen dècades." Fixem-nos en estructures econòmiques que semblaven molt estables, aliances i relacions d'amistat i de pau entre els pobles que creïem consolidades, o fins i tot valors humans i religiosos que semblaven incorporats i assumits per sempre, i no només valors cristians, sinó també humanistes, que apareixen des de fa uns anys totalment esquerdatats, obsolets, com si fes una eternitat que s'haguessin perdut. El respecte pels vells, la caritat envers els pobres, la compassió amb els indigents i malalts, la mateixa fidelitat a la paraula donada o la recerca de la veritat i la confiança en ella, la simple hospitalitat amb els estrangers... que eren elements sagrats de generacions molt més pobres que nosaltres. Tots aquests elements han desaparegut de l'escenari, quan no són

menyspreats. El segle XIX i bona part del XX encara van estar travessats de sensibilitat social gràcies al cristianisme minoritari però punyent de molts sants, i al socialisme solidari que va penetrar en molts esperits d'Occident i del Tercer món.

Però els darrers 60 anys –amb l'empobriment humà de l'Església i el profund desprestigi dels comunismes– han vist, amb desconcert creixent, no només un individualisme galopant i una alienació malaltissa que ho cobreixen tot, sinó sobretot una glorificació del poder, de la força i de la mentida a través de tots els mitjans de comunicació de masses que fa sentir ridícul i ingenu a qualsevol que parli de generositat, de puresa o de virtut. La novetat del nostre segle no són les injustícies, les desigualtats entre rics i pobres, l'ús de les guerres i de les violències preventives, la pràctica legitimada de la corrupció, l'exclusió dels diferents o l'enriquiment dels poderosos aprofitant-se dels febles i trepitjant-los. De tot això, n'hi ha hagut sempre des del pecat original. La novetat a la nostra època és la seva exaltació, l'enaltiment cínic i sense disfressa d'aquestes i moltes altres mesquineses com si fossin fites i ambicions benaurades i innocents. Temes que fins fa poc eren considerats críticament per la majoria de les societats o, si més no, vistos amb molta prevenció –com la cursa d'armament i dels míssils nuclears, els marges escandalosos de beneficis de les multinacionals, el desenvolupament descontrolat de les tecnologies, sobretot amb finalitats militars i financeres, o l'enfonsament de les nostres fràgils democràcies i la seva substitució per estats autoritaris i dictatorials– són temes i realitats que avui són presentades

quasi com a necessàries, i elogiades sense embuts per a la nostra seguretat i estabilitat amb un exhibicionisme pervers que fa sentir reaccionari i antiquat a qualsevol que s'hi oposi o ho qüestioni. I amb una característica important, la seva velocitat i acceleració. Tot passa molt de pressa, sense temps per a reaccionar, corregir o simplement pensar sobre els fets consumats que ens assetgen i dels que formem part sovint sense saber-ho.

No és estrany que moltes persones, i no només persones grans, es trobin desorientades, amb una barreja de vulnerabilitat i de temor, sense gaires recursos per a discernir i interpretar un món tan canviant i camaleònic on res és el que sembla. La mateixa Església no ho té gens fàcil. La seva tradicional lentitud i parsimònia a l'hora de donar criteris i recomanacions en l'àmbit de la moral social, política i econòmica –i que ha permès, de fet, l'elaboració de bons i sensats documents com la doctrina social de l'Església– és avui, en ocasions, un desavantatge davant el vertigen de les transformacions materials i mentals que ja estan entre nosaltres i que fan que els textos del Magisteri semblin sovint anacrònics abans de veure la llum.

Però, malgrat les seves limitacions, o jo diria que gràcies a elles, també contenen esplèndides intuïcions que ens ajudaran a il·luminar cristianament algunes d'aquestes qüestions inquietants que hem descrit.

Després d'aquesta presentació, comencem donant ara una mirada en diagonal cap al que anomenem la doctrina social de l'Església. No tant per fer un resum del seu contingut o una síntesi dels seus documents, que d'això n'hi ha molt, sinó per reconèixer una forma de mirar, de llegir i d'escoltar la realitat.

La fe dona coneixement i desemmascara moltes de les trampes i enganys que empresonen la vida social i que s'escapen als anàlisis i investigacions modernes que



menyspreen l'Evangelí de Jesús. De fet, l'interessant de la doctrina social de l'Església no és tant què diu, sinó com ho diu i des d'on. Els seus diagnòstics poden semblar poc fins i les seves recomanacions cànrides, propostes conciliadores, transitòries, per deixar tothom content. Però el que té de suggeridor és la noció de naturalesa, d'home i de fraternitat que batega en els seus textos, a contracorrent de la concepció antropològica depredadora, pagana i neoliberal que ens envolta. Amb un afegit important i delicat: que les formulacions de la doctrina social de l'Església, com moltes altres, pertanyen a l'àmbit moral, no estrictament al dogmàtic de la doctrina cristiana. Això no vol dir que no hi hagin profundes correlacions entre els dos camps, el moral i el dogmàtic, ni tampoc que els preceptes

morals de l'Església siguin relativistes, subjectius o que puguin ser fàcilment defugits mentre que els dogmàtics no ho serien. Però sí que significa que en el món de les regles, dels valors morals i els costums, hi ha graus de veritat. I que aquesta no és rígida. I que la seva aproximació a la realitat històrica de cada moment pot experimentar modificacions. Les ha experimentades al llarg de la Història, gràcies a Déu. Per això, precisament, el que ens interessa destacar de l'àmbit moral no són estrictament sols les concrecions canviantes de les normes i preceptes de la doctrina social de l'Església en cada època, sinó, sobretot, els principis fonamentals, inamovibles, en què descansa.

Són aquests principis generals o criteris evangèlics de fons que recolzen en la Sagrada Escripura, la Bíblia, en la tradició dels Pares de l'Església i en el Magisteri, els que necessitem esbrinar i distingir per discernir després, en cada període històric, com aplicar-los a la dinàmica de les societats. Sense això, no entendrem les oscil·lacions que han experimentat qüestions morals tan decisives a les societats modernes, com la pena de mort, la propietat privada en el neocapitalisme occidental, el préstec amb interès o la mateixa noció de guerra justa, sobretot des de l'aparició de l'armament nuclear, o què entenem per pacifisme...

Però entrem ja en la doctrina social de l'Església dels darrers 150 anys. Primer, l'expressió doctrina social. L'expressió es remunta al papa Pius XI, que en la seva carta encíclica de 1931, *Quadragesimo anno*, la fa servir per designar el corpus doctrinal relatiu a temes de rellevància social que l'Església anava desenvolupant a través del Magisteri Pontifici i episcopal. Poc després, al 1950, el seu successor a la seu de Roma, Pius XII, en l'exhortació apostòlica *Menti Nostrae*, ja parlava de forma oficial per primera vegada de doc-

trina social de l'Església. Però la moderna reflexió social de l'Església havia començat una mica abans, a finals del segle XIX, amb l'encíclica *Rerum Novarum*, de Lleó XIII, el 1891.

Faig un petit parèntesi. M'interessarà molt que tinguem en compte que la doctrina social de l'Església comença amb el Crist i que descansa en tota la tradició bíblica, també de l'Antic Testament. Anirem veient que hi ha matisos i observacions de tota la Patrística i de l'Edat Mitjana que tenen un caràcter profundament il·luminador sobre situacions del nostre món contemporani, i que poden ajudar justament a donar resposta a opacitats i situacions de bloqueig que viu la societat civil de la nostra època, del segle XXI. No només tindrem present, per tant, la doctrina social de l'Església des de la *Rerum Novarum* cap aquí. Tanco el parèntesi i anem a veure un moment la *Rerum Novarum*, de Lleó XIII, l'antecessor del nostre actual papa en el nom.

L'impacte de la *Rerum Novarum* va ser espectacular. Feia vint-i-cinc anys que Marx havia publicat el primer volum d'*El Capital*. Quasi trenta anys feia de la creació de la primera Internacional Socialista, i ja feia quaranta-quatre anys del Manifest Comunista de Marx i Engels. Però tot el segle XIX ja estava farcit de congregacions religioses, sobretot femenines, que havien anat a compartir la vida i la misèria dels obrers i del proletariat als suburbis de les grans ciutats occidentals. És quelcom que s'acostuma a obviar.

Les conseqüències socioeconòmiques, polítiques i culturals, també religioses, de la Revolució Industrial del segle XIX, van ser devastadores. I l'Església magisterial no va tenir més remei que enfrontar la primera gran qüestió social, l'anomenada qüestió obrera, causada pel conflicte entre el capital i el treball, amb tot el drama de l'explotació laboral.



Les congregacions religioses femenines van anar molt al davant del pensament teòric cristià del Magisteri. És molt fàcil, amb tot, menystenir anacrònicament la *Rerum Novarum* convertint-la en una proposta restauracionista i conservadora, com si fos el simple pas del sistema feudal al sistema burgès. No és tan fàcil.

Aquesta mirada reduccionista no faria cap justícia a Lleó XIII. La *Rerum Novarum* va saber dirigir l'atenció vers la misèria immerescuda dels treballadors, i la necessitat de la intervenció de l'Estat per establir una legislació social molt més eficaç, la noció de salari just proporcionat a les necessitats dels obrers i de les seves famílies i la conveniència de constituir sindicats. És significatiu que els mesos següents a la publicació de la l'encíclica, a diversos països catòlics, especialment

mediterranis, es van organitzar nombroses processons i manifestacions de fidels demanant al cel la conversió del pobre papa Lleó XIII, que hauria caigut en el parany comunista.

Aquí nosaltres ens limitarem a apuntar un parell d'aportacions importants de l'encíclica per al futur. La primera és la qüestió metodològica, el mètode emprat en el document, i que es convertirà, com li agrada dir a Joan Pau II a la *Centesimus Annus*, en un paradigma permanent dels textos, dels documents de la doctrina social eclesial.

Sobretot esdevé un paradigma per al desenvolupament successiu de la doctrina social mateixa. En el nucli del text hi ha el decidit propòsit d'actualitzar, aprofundir i desplegar en cada context històric els principis que fonamenten l'encíclica, aplicant

sense por la Sagrada Escripura i l'Evangeli de Jesús, la tradició dels Pares de l'Església i les intuïcions dels millors sants per il·luminar la realitat social. Aquesta metodologia és la que intentarem aplicar també nosaltres aquí.

La *Rerum Novarum* va ser capaç de plantejar la necessitat d'un canvi social, a la recerca d'un ordre social més just que el que patien els pobres, defugint no només la sortida socialista de la lluita de classes, sinó també el seductor liberalisme que ja s'estava imposant arreu del món. I aquesta és la segona aportació d'especial interès i que no acostuma a ser prou destacada. Fixem-nos, cinquanta anys abans del gran clàssic de l'antropologia econòmica del segle XX, que és la important transformació crítica del liberalisme econòmic, del gran economista austríac Karl Polanyi en 1944, cinquanta anys abans, doncs, Lleó XIII ja avisa dels desequilibris econòmics entre rics i pobres que pot provocar la ideologia liberal, així com els trencaments i conflictes de moltes relacions personals en una societat moderna cada vegada més individualitzada i neopagana a la recerca del màxim benefici i del mínim cost. Aquestes insinuacions de la *Rerum Novarum* seran confirmades pel Papa Pius XI a la seva carta encíclica que hem citat abans, la *Quadragesimo anno* de 1931, escrita poc després de la greu crisi econòmica de 1929, i en plena expansió del capitalisme industrial i financer.

L'encíclica de Pius XI rebutja asprament el liberalisme de tot el primer quart del segle XX que ha facilitat, sense saber-ho, a Europa l'aparició dels règims totalitaris, del feixisme i de l'estalinisme, multiplicant la misèria i la desesperació de grans masses de població. És el liberalisme econòmic del primer quart del segle XX el que ha permès l'aparició horrible dels totalitarismes que ens han assetjat durant el segle XX. És interessant comprovar com Pius XI i Karl

Polanyi, des de posicions mentals tan diferents, coincideixen en un mateix diagnòstic sobre el que estava passant a les dècades dels anys 20 i 30 del segle passat.

A tots els països importants d'Europa i als Estats Units, s'estaven reduint els serveis socials i els ajuts als sense llar, mentre els respectius governs intentaven trencar o anul·lar la resistència dels sindicats obrers mitjançant uns duríssims ajustaments de salaris. La moneda estava amenaçada i s'atribuïa la responsabilitat de tot als salaris massa elevats i als presupostos desequilibrats. Per això, per a dos autors, Pius XI i Karl Polanyi, el brollament del feixisme mussolinià i del règim nazi és vist com un moment autoritari del capitalisme liberal que estava transformant l'economia de mercat al preu de la destrucció de les institucions democràtiques que tant havien costat.

Faig un altre parèntesi. Faríem bé de percebre les semblances que hi ha entre aquesta descripció que acabem de donar de la situació econòmica i política dels anys 20 i 30 del segle passat, i la crisi sistèmica que estem experimentant en aquestes primeres dècades del segle XXI. I no només per a entendre que no és casualitat l'extraordinari creixement al món dels governs d'extrema dreta, dels règims autoritaris i de les polítiques anti-immigració sinó, sobretot, per a preparar-nos pel canvi cultural que està venint contra la suposada sensibilitat social de què estàvem gaudint fins no fa gaires anys.

Estàvem molt ben acostumats, des de feia temps, a molts països europeus a valorar positivament, almenys de boqueta en els discursos oficials, l'entrega als altres, l'atenció als indigents i necessitats, i qualsevol tasca de servei social als pobres, als immigrants sense recursos i als sectors més desfavorits. Això està canviant molt ràpidament i, quan abans ho percebem, millor. Els propers anys, els que treba-



llem a entitats serioses de serveis socials als més pobres, malalts o discapacitats, no només veurem el desprestigi públic i mediàtic de les nostres accions i com es redueixen les subvencions públiques que rebem, sinó que haurem de suportar com ens associen i ens acusen d'alimentar la cultura wok del progressisme barat, aquella que s'ha omplert la boca molt temps amb retòrica buida a favor dels pobres, però sense deixar d'anar de vacances a Indonèsia o a navegar pel Mediterrani.

Voleu dir que no hi hem col·laborat nosaltres també? Però no ens hem de posar nerviosos. És el cicle que ve, i també passarà. Nosaltres hem de seguir fent la nostra feina sense soroll però amb lucidesa.

Continuo. El papa Pius XI fa unes crítiques entre 1933 i 1939 a les repressions del Reich germànic contra el món jueu i el mateix món catòlic, i l'any 1938, en plena persecució ja contra els jueus i expulsió d'intel·lectuals jueus d'Alemanya, declara en un document: "Som espiritualment semites. Tots som semites."

Doncs bé, amb les crítiques que fa el Papa a les repressions del Reich, així com

amb les crítiques a la manca de drets en el comunisme soviètic, es permet dir un remei per fer-hi front: sabeu quin remei proposa? No envair el país ni enfonsar-lo sinó renovar la nostra vida cristiana compromesa, practicar la caritat evangèlica nosaltres, i exercir, aleshores, unes relacions econòmiques i humanes més justes.

Doncs bé, totes aquestes crítiques van ser aprofundides pel seu successor, el Papa Pius XII, que no va publicar cap encíclica social, i el van acusar injustament de no haver criticat l'holocaust. Però durant els anys de la Segona Guerra Mundial i de la post-guerra, no va deixar de representar, per a molts oprimits, la veu de la consciència universal a la llum de la Paraula de Déu. Sovint s'oblida que va denunciar, a l'inici de la destrucció d'Europa pels nazis, la persecució nazi contra els jueus dels Països Baixos. La venjança germànica va ser deportar i portar als crematoris a diversos milers de jueus durant la setmana següent a la declaració del Papa. De manera que Pius XII, a partir d'aquell moment, va decidir quelcom molt intel·ligent: una aposta per la discreció, és a dir,



buscar la salvació de molts milers de jueus a través de les nunciatures en els diversos països d'Europa. Els espanyols tenim algun testimoni extremament interessant i ple de bellesa de gent que va donar la vida per poder alliberar força jueus, sobretot, de l'antiga Europa oriental.

Amb Pius XII és el temps de la guerra freda, de la cursa d'armaments, de la construcció de la societat del benestar opulent a Occident. Dins de l'Església no és un temps fàcil. Durant aquells anys finals dels 40 i 50, alguns dels millors teòlegs estan censurats o amb prohibicions d'ensenyar. El món intel·lectual i els obrers s'han anat allunyant de la fe, i els joves busquen noves espiritualitats orientals fora de l'Església. De manera que s'haurà d'esperar a Joan XXIII, un vellet espavilat, per crear dues encíclicques socials, ara sí, la *Mater et Magistra*, de 1961, i la *Pacem in Terris*, de 1963, enmig de la proliferació nuclear. Estem en plena crisi dels míssils a Cuba, amb l'enfrontament nord-americà i soviètic, i de la descolonització dels països del Tercer Món. Enmig de tot això, Joan XXIII

posa de relleu en les seves encíclicques, els tres grans temes de la pau, de la recerca de la comunió i d'estimular la socialització, és a dir, d'apostar per la creativitat d'experiències i relacions comunitàries. Amb bon nas, Joan XXIII intentava posar sàvia resistència a l'individualisme galopant que venia, i a la pròxima desfeta de la guerra del Vietnam. La constitució pastoral *Gaudium et Spes*, del Concili Vaticà II, que té lloc entre els anys 1962 i 1965, enmig de l'optimisme inicial dels anys 60 i del diàleg de l'Església amb el món, no va deixar de permetre el clam de Pau VI a l'any 1965, en el seu famós discurs a les Nacions Unides: "Mai més la guerra." La seva encíclica de l'any 1967, la *Populorum Progressio*, i la seva carta apostòlica de 1971, *Octogesima Adveniens*, clarament influïdes per l'humanisme integral del seu amic Jacques Maritain i escrites en un clima turbulent de contestació fortament ideològica, reflexionaven sobre les greus tensions que assetjaven el món del desenvolupament: les desigualtats econòmiques, la urbanització galopant, la revolta juvenil... A

Berkeley la revolta havia estat l'any 1964, el maig francès és del 1968. Apareixen ara la violència dels terrorismes. En un marc de cinc anys apareixen els assassinats d'ETA a Espanya, les Brigades Roges a Itàlia, l'IRA a Irlanda, o la banda Baader-Meinhof a Alemanya. Hi ha també la situació de la dona, l'atur, l'emigració, el creixement demogràfic, la influència dels mitjans de comunicació. Fixeu-vos, als que us agrada el periodisme o la comunicació, Marshall McLuhan ja en el 1962 escriu *La galàxia Gutenberg*, i un llibre que tothom hauria de llegir: *El mitjà és el missatge*, de l'any 1967.

Internet neix el 1973 dins de l'àmbit militar. Hi ha també el cas de la situació del medi ambient. El gran economista Georgescu-Roegen, acaba de publicar l'any 1971 una obra fonamental d'ecologia econòmica, que s'anomena *La llei de l'entropia i el procés econòmic*, i de seguida, l'any 1972, un any abans només de la greu crisi energètica de l'any 1973, l'important Club de Roma publica l'informe sobre els límits del creixement. Tot això està contingut de fons en les encíclics de Pau VI, que se'n fa ressò sense citar-ho.

Però una encíclica dedicada estrictament a la qüestió ecològica no la tindriem fins a la *Laudato Si'*, del 2015, del Papa Francisc. I, amb tot, és el polonès Joan Pau II, en el seu llarg pontificat de vint-i-set anys, el qui ens ha deixat tres encíclics socials força rellevants: la *Laborem Exercens*, de 1981, la *Sollicitudo Rei Socialis*, de 1988, i la *Centesimus Annus*, de 1991. Amb el seu estil dens i centreeuropeu, de llargues i massisses frases subordinades, aquests documents són els més precisos i punyents econòmicament i socialment de què disposem en el magisteri social del segle XX. Redactats enmig de l'enfonsament del bloc soviètic –el mur de Berlín cau el 1989–, no per això cauen en la temptació de glorificar ingènuament el triomf de l'eco-

nomia de lliure mercat i de les democràcies parlamentàries, sinó que després de reconèixer els beneficis globals que reporten per a un desenvolupament integral i solidari de les persones, els textos de Joan Pau II conviden a no deixar-se enlluernar pel neocapitalisme liberal i els seus dimonis financers, i a corregir el seu malaltís afany de lucre. Fins al punt que els poderosos *lobbys* mediàtics del món econòmic del nostre temps, com la revista *The Economist*, i el diari *The Wall Street Journal*, van reconèixer anys després haver pressionat sense èxit per intentar aturar, o si més no endarrerir la publicació de les encíclics socials de Joan Pau II pel risc de generar una falta de confiança en el sistema.

Els darrers vint-i-cinc anys han estat impressionants des de tots els punts de vista. Intentarem aplicar la metodologia de la doctrina social de l'Església que hem anat descrivint o apuntant per il·luminar algunes de les greus contradiccions que patim, i disposar d'alguns criteris evangèlics i cristians per fer front a les tempestes que ja tenim entre nosaltres: el rearmament, la concentració del poder, la legitimitat o no de la usura o del préstec amb interès, el desprestigi de les democràcies i l'increment dels estats autocràtics, l'ús digne o pervers de la propietat privada, la invasió de la tecnologia en tots els camps, o la profunda alienació de grans masses de població incapaces ja de discernir entre la veritat i la mentida de nombroses informacions.

A nosaltres, pobrets com som, no ens toca aquí donar receptes. Sovint només podrem formular preguntes, això sí, incòmodes. Sí que convidarem a pensar, i a no deixar-se enganyar per la por i per la desesperança. Seria poc científic i poc cristià. Que la veritat de Jesús ens faci lliures.

(Aquesta és la primera d'una sèrie de conferències que farà l'autor amb periodicitat mensual. Les podeu veure a: www.youtube.com/@caritasdtr/videos)

REVIFAR LA FLAMA

FRA JESÚS ROMERO

Aquest text és l'homília que pronuncià fra Jesús Romero en ocasió de la professió solemne de fra Enric Casanovas.

*Et recomano que procuris revifar la flama del do de Déu que portes... (2Tm 1,6) em sembla, Enric, que aquesta és la millor recomanació que puc fer-te en el dia de la teva professió perpètua. A tu i no sols a tu, sinó a cadascú de nosaltres que vivim la nostra vida cristiana en formes i amb compromisos diversos. Em consola, i a tu avui t'ha d'esperonar per tirar endavant en el compromís que prendràs, que no són paraules meves, sinó de l'apòstol sant Pau. Paraula de Déu, hem dit en acabar-ne la proclamació! Així, doncs, aquestes no són paraules per prendre a la lleugera! Perquè avui bé podríem haver començat dient: *Lectura de la segona carta de sant Pau... a fra Enric!**

“Segona carta...?” N’hi ha hagut una de primera...? Certament, doncs no comencem de zero avui, oi? La “Primera carta”, escrita en el fons del teu cor, ha anat configurant tota la teva vida de creient, ha anat despertant les teves inquietuds, ha anat confirmant un camí de dedicació i servei... Avui és com la conseqüència lògica de tot aquest itinerari personal que has viscut intensament, un itinerari que no conclourà avui, sinó que prendrà més consistència perquè els vots que formularàs els vols fer, conscientment, per a tota la vida. El que aquesta duri, el que aquesta porti d’alegries i de penes, el que aquesta porti de reptes, d’il·lusions... i de fracassos, perquè la vida és així, un laboratori de proves amb encerts i errors. És el que la fa bonica i interessant de viure. I els vots que faran de tu un framenor caputxí te l’han de fer viure d’una determinada manera: “a la

caputxina.” La flama del do de Déu hi és. La fraternitat l’ha reconeguda en tu després d’uns set anys de convivència. **NO DEIXIS DE REVIFAR LA FLAMA!**

Aquesta flama, avui ho sabem (la carta ens la podem fer nostra cadascú de nosaltres aquest vespre), és l’*Esperit que Déu ens ha donat*. Un Esperit que *no és de covardia, sinó de fermesa, d’amor i de seny*. Quines paraules més sàvies, les de l’Apòstol, i que ben escrites. Sant Pau con-



traposa la covardia (que tots experimentem en un grau o un altre en determinades situacions de la vida) a la fermesa. Fermesa de qui té les coses clares, de qui sap en qui ha cregut, de qui sap (perquè ho ha experimentat en primera persona) que ha estat estimat, perdonat, salvat, convocat i enviat. Però l'Apòstol (que bo que és!) no ha acabat la frase aquí... perquè ha intuït (perquè ell havia viscut durant molts anys com a zelós fariseu enamorat de la Llei de Moisès) que sols amb la fermesa hom pot esdevenir un ferm... intransigent! Ens cal (i com!) aferrar-nos força a aquest *Esperit de fermesa*, sí, però també *d'amor i de seny* perquè la nostra fe, aprofundida dia a dia, passi de les seguretats (falses o veritables, però que ens poden portar fàcilment al rigorisme i l'exclusió del qui no és com nosaltres) a la confiança absoluta (la relació profunda amb Déu, *com un nen en braços de la mare*). **COM NECESSITEM D'AQUEST AMOR I D'AQUEST SENY PER NO FER COMÈDIA (O FER PENA!) DE LA VIDA NOVA QUE HEM REBUT!**

Aquest progrés en la fe és el que marca la diferència i és a la qual estem cridats tots els creients en Jesús, especialment tots els qui estem aquesta nit aquí acompanyant-te. És un convit, Enric, a viure una vida de baixada: una vida que va de saber-ho tot (de creure'ns que ho sabem) a esdevenir definitivament aquell infant que Jesús va posar enmig dels deixebles quan aquests encara somiaven en grandeses. Aquell infant que encara té els sentits ben desperts per aprendre de tot i el cor ben innocent per no voler mal a ningú. Com que ja sabem el que costa, siguem humils i, amb els deixebles diguem plegats avui: *Doneu-nos més fe*.

En aquest camí, camí de minoritat, on sempre ha de ressonar, com diu l'Evangeli, *el som servents sense cap mèrit, no hem fet altra cosa que complir el nostre deure...* en aquest camí, dic, avui definitivament



t'hi embarques: benvingut, ja saps que no estàs sol, que formem un equip, bé, més que un equip, una família!

Acabo i vull fer-ho altre cop amb les darreres paraules de sant Pau que hem escoltat a la segona carta a fra Enric: *Viu en la fe i en l'amor de Jesucrist. El que t'ha estat confiat és valuós. Guarda'l amb la força de l'Esperit Sant que viu en nosaltres. Que així sigui!*

EL DO DE LLÀGRIMES

DES DE L'ANTIGUITAT ALS NOSTRES DIES

SARA MARTÍ

El do de llàgrimes és un do de l'Esperit Sant. Què no és do per als cristians, si tot és Creació de Déu? Quina diferència hi ha entre les llàgrimes considerades com a do sobrenatural i les llàgrimes estrictament en sentit natural?

Partim de la doctrina de la Creació i de la concepció bíblica de l'ésser humà. L'home és una criatura molt especial dins del cosmos. És unitat de cos, ànima i esperit. És material i espiritual alhora. Ens podem imaginar una mena de cercles concèntrics, encara que espacialment no sigui així: el cos contindria l'ànima; l'ànima contindria l'esperit natural; l'esperit natural contindria l'Esperit de Déu. Així, el nucli més íntim de la persona és el mateix Esperit Sant, de naturalesa divina, indestructible per essència. És el que en diem la imatge i semblança de Déu en la criatura humana. L'ànima i l'esperit són el lloc de la consciència humana, de la capacitat d'elecció –llibertat!–, de les facultats de la memòria, l'enteniment, la voluntat. Si Déu és el Totalment Lliure, i la seva criatura humana n'és imatge i semblança seva, l'home solament s'anirà divinitzant a mesura que aprengui a exercir la llibertat, que és escollir el Bé en tota ocasió, amb les capacitats rebudes del Creador. Quan l'home, lliurement, deixa que la seva ànima s'obri a l'Esperit Sant ocult en el seu fons més íntim, aleshores esdevé cada vegada més semblant a Déu, més resplendent i lluminós.

Seguint la mateixa lògica, podem afirmar que tots els fenòmens i accions de l'ésser humà estan en unitat amb l'esperit natural, i, depenent de la disponibilitat i voluntat de cada persona, poden ser impulsats pel mateix Esperit Sant, capaç de restaurar

allò trencat, de reblanir allò dur, de fer resplendir allò opac i fosc, o bé poden paralitzar i obstruir l'acció de l'Esperit Sant.

Per tant, les llàgrimes, no poden esdevenir també do de divinització per a l'ésser humà? Podríem dir el mateix del somriure: d'entrada el descrivim com un mer reflex dels músculs de la cara impulsat per causes fisio-psicològiques i emocionals. Tanmateix, pot esdevenir do de l'Esperit, un reflex del mateix “somriure de Déu”, un símbol de la joia del Ressuscitat.

Preàmbul

Des de l'antropologia bíblica, tal com hem dit, l'home és una unitat de *basar* (carn, vitalitat orgànica), *nefesh* (respiració, principi vital) i *ruah* (alè, brisa, Esperit de Déu). Partint d'aquesta concepció unitària de l'home, el do de llàgrimes apareix com l'expressió corporal d'una acció de l'Esperit de Déu en l'esperit de l'home per esdevenir imatge cada vegada més nítida de Déu. Per què diem que l'home necessita l'acció de l'Esperit Sant per assemblar-se més a Déu? La resposta se'ns presenta de forma clara al llibre del Gènesi: la imatge de Déu, que resplendia de forma pura en l'home vivent i obediència del Paradís inicial, quedà desfigurada per l'acte desobediència d'Adam i Eva. “A partir de llavors”, tot el gènere humà, infectat per la desfiguració de la innocència original, es veié sotmès a un procés de reconciliació i de recobriment de la imatge perduda. Per això ens hem de preguntar: existirien les llàgrimes amargues (de purificació) sense el pecat original? Dit altrament: hi hauria algun tipus de llàgrima que fos, des “d'abans” de la caiguda, una manifestació de la mateixa



imatge de Déu en l'home, i pura expressió d'una alegria incontenible? Aproximem-nos a poc a poc a aquest doble aspecte del do de llàgrimes.

Al llarg de la història del cristianisme, el do de llàgrimes apareix com una acció de l'Esperit Sant en el cor de l'home per ajudar-lo a suplicar la reconciliació d'ell i dels seus iguals amb Déu. Tanmateix, també apareix com una acció de l'Esperit Sant provocada per la sobreabundància de l'amor de Déu en el cor de l'home. L'ésser humà, mogut per l'Esperit Sant, a través del do de llàgrimes, passa a participar de l'única súplica eficaç de reconciliació que el Fill (l'únic Innocent) feu al Pare amb grans clams i llàgrimes (He 5,7) i que obtingué la salvació eterna. D'altra banda, per l'Esperit entregat pel Fill al Pare en el moment de la seva mort i vessat a la Pentecosta sobre la comunitat de creients, l'home pot participar *ja ara* de la vida trinitària.¹

1. HANNA HUNT, 2003.

El fenomen natural de les llàgrimes

Els manuals i diccionaris clàssics descriuen les llàgrimes com gotes transparents de gust amarg segregades per les glàndules lacrimals que surten dels ulls per l'acció de diverses excitacions. Però, no heu segregat alguna vegada llàgrimes dolces o neutres? No heu experimentat algun cop un tipus de llàgrima que va rajant sense que gairebé ni te n'adonis, o aquelles llàgrimes de cocodril, que són poques però molt denses o gruixudes?

Les llàgrimes en el món antic²

En primer lloc, és convenient fer una breu referència a la cosmovisió de l'home antic, la qual parteix del sobrenatural -Déu/déus- per interpretar la realitat natural. Respira la divinitat per tots els racons i la religiositat li és inherent. És incapaç de concebre cap esdeveniment humà personal o col·lectiu desvinculat de la divinitat.

Respecte el fenomen de les llàgrimes, l'home antic no es preocupa d'identificar els llaços entre la seva dimensió orgànica,

2. Cf. AA.VV. Revista catòlica Internacional *Communio* 1/1992. Bienaventurados los afligidos. Ed. Encuentro. Madrid, 1992. Article: GRYGIEL, S. "Lacrimae rerum" y la libertad, pp: 65-73.

Cf. CÈSAR, J. *Guerra de les Gàl·lies I*. Tipografia Emporium, S.A. Barcelona, 1974, p: 109 (c.XXXIX del llibre I).

Cf. CICERÓ, M.T. *De l'Orador*. Tipografia Emporium S.A. Barcelona, 1931, p: 57 (c. XLVII del llibre II).

Cal recordar, però, que l'Església sempre ha repudiat l'excés de manifestacions de dol o de penitència públiques. Els Pares sempre han recomanat la pràctica del penediment a porta tancada i de forma secreta (Cf. EFREM, DE PAENITENTIA) perquè sigui Déu, que veu el que és amagat, qui ho recompensi.

Cf. SAN AGUSTÍN. *La Ciudad de Dios*, BAC. Madrid, 1958 (XXII, c.8.8, p: 1651).

psicològica o moral, sinó que, com a home religiós, el concep com un fet que expressa la memòria d'un origen transcendent o l'espera d'un futur més ple en el terreny de l'Inefable.

Hi havia molts tipus de llàgrimes, però mai es perdia de vista la causa o el fi últim d'aquestes, que era el de preparar-se per a una convivència major amb la veritat transcendent (Aristòtil). L'home, mitjançant les llàgrimes, com passa amb la música o amb tota la resta d'arts, dialoga amb el misteri del sobrenatural que el sobrepassa. Allà on no arriben les paraules, hi arriben les llàgrimes. Amb l'arribada del cristianisme, es produeix, certament, una purificació pel que fa a l'autenticitat sobrenatural de les llàgrimes.

Certament, les causes del vessament de llàgrimes podien ser molt diverses, però sense trencar mai del tot la relació amb el món sobrenatural. Algunes eren una simple expressió del dolor físic, d'altres manifestaven el dolor davant la pèrdua d'algú estimat –exemple d'Andròmaca que plora la mort del seu espòs Hèctor, o bé la figura de les ploraneres en els enteraments i planys dels pobles orientals (Jr 9,16)–. També podien mostrar el dolor per la pèrdua d'elements materials o ideològics –Enees, defensor de Troia, plora la destrucció de la seva pàtria–. Podien esdevenir marca d'una feblesa personal –els soldats de Cèsar que ploren davant d'un perill–. D'altra banda, els acusats que compareixien públicament davant el tribunal romà havien d'implorar, amb llàgrimes, la pietat del poble. Pel que fa a la pregària, l'home antic, més naïf que el modern, plorava fàcil i freqüentment tant pel propi pecat com pel dels altres; per exemple, Jeremies plora per la destrucció del temple de Jerusalem i el seu destí dramàtic (s.VII a.C.), o bé sant Agustí vessa llàgrimes quan es converteix. Les llàgrimes sorgien a flor de pell en senyal

d'intercessió –sant Agustí posa l'exemple d'una noia d'Hipona que va ser guarida d'un esperit maligne per la unció d'un oli que contenia les llàgrimes d'un capellà que havia resat per ella–. També apareixen les llàgrimes per suplicar la intercessió d'altri –santa Mònica plora moltes llàgrimes demanant la conversió del seu fill Agustí, o Sòcrates demana als sacerdots i laics que preguin per ell amb sanglots i llàgrimes– o per demanar un favor a algú, com a signe d'entendiment del cor.

Les llàgrimes en el món modern

Quina diferència entre la concepció de les llàgrimes al món antic i la del món modern! Des de l'inici de la modernitat (ss. XV-XVI) fins als nostres dies, el subjectivisme creixent ha anat accentuant el paper de l'emotivitat i del sentimentalisme en la manifestació de les llàgrimes. Per una sorprenent paradoxa, aquestes sovint es multipliquen en la banalitat de la vida, mentre van desapareixent com a expressió del transcendent.

El reduccionisme antropo-cosmològic que caracteritza la modernitat ha causat una evident transformació del sentit de les llàgrimes. El món modern moltes vegades ha preferit oblidar les qüestions que evocuen la metafísica per tal de salvaguardar l'autonomia humana i el control de l'home sobre l'administració del món. Actualment, el fet d'expressar amb llàgrimes la intimitat vulnerable, assedegada i feble de l'home resulta incòmoda i fins i tot repugnant. La idea, de Feuerbach, que Déu ha nascut del plor de l'home, s'ha infiltrat profundament en el cor de l'home modern que es declara ateu i autosuficient.

En el món antic, les llàgrimes neixen de l'experiència de Déu en l'home, el qual se sent totalment dependent d'Aquest. En el modern, són les llàgrimes de l'home (signe de la feblesa humana) les que provoquen el naixement d'un déu pel qual l'home



s'acaba alienant: la feblesa humana ha de ser superada a partir del progrés científic i la supervivència del més fort (superhome nietzschia).

Les llàgrimes a la Sagrada Escripura

La mort d'un ésser estimat: Raquel plora els seus fills. Maria Magdalena. Jesús mateix.

La desgràcia pública del poble d'Israel (passada, present o futura): Moisès, Jeremies...

Les proves particulars: els plors de Job encenen la seva cara, el plor de les benaurances.

El desig ardent d'alguna cosa: Esaú demanant la benedicció del pare.

La tendresa afectiva envers algú i el desig de perdó: Jacob besa Raquel. Josep amb els seus germans

El penediment i/o la intercessió: els sacerdots ploren al temple demanant el perdó del poble.

La pregària: Esdres prega al santuari plorant.

La hipocresia: les dones que ploren per Tammuz, una estàtua idolàtrica.

El plor instintiu de l'infant: Moisès plora dins la cistella.

El dolor de la condemna eterna: plors i cruixits de dents.

Tanmateix, les Escripures presenten, de forma més discreta, una esperança escatològica que condueix a la transformació definitiva del plor en una alegria d'ordre etern. S'entreveu que les llàgrimes de compunció³ no estan destinades a durar sempre, sinó que els qui semblaven amb llàgrimes als ulls ara criden de goig a la sega (Sl 126,5): Déu demana al profeta Jeremies que deixi de plorar i s'eixugui les llàgrimes prometent-li el retorn de l'exili a la pàtria (Jr 31,16-17): També Isaïes profetitza que el Déu sobirà eixugarà totes les llàgrimes i esborrarà arreu de la terra la humiliació del seu poble (Is 25,8). Recordem també la visió del cel nou i la terra nova narrada al llibre de l'Apocalipsi: Déu eixugarà totes

3. Penediment intens.

les llàgrimes dels seus ulls, no existirà més la mort, ni dol, ni crits, ni sofriment. Perquè les coses d'abans ja han passat (Ap 21,4).

El plor de Jesús

Si Jesús, semblant en tot als homes llevat del pecat i essent perfecte Déu i perfecte home a la vegada, plorà: aleshores, quin misteri amagat del cor de Déu revelen les seves llàgrimes?

Tota la nostra vida, passada pel calidoscopi del Crist, pren una nova llum, una nova orientació cap a la gràcia sobrenatural, cap a la divinització, cap a l'amor.

Jesús és qui ha obert els segells per desvelar la intenció de Déu en la Història i s'ha convertit en la clau de volta per a tota interpretació d'aquella. Qualsevol dimensió de l'home passa a ser interpretada a la llum de l'Home Jesucrist. L'encarnació provoca que les llàgrimes de la humanitat hagin de passar pel sedàs de la purificació fins al punt d'esdevenir una participació més neta de les llàgrimes de Jesús, el Fill de Déu.

Als evangelis, Jesús apareix plorant en tres ocasions per diversos motius: una vegada plora per amistat, davant la mort de Llätzer (Jn 11,35); una altra pels pecats de la humanitat el dia de la seva entrada triomfal a Jerusalem, conscient del tràgic destí que espera a la ciutat (Lc 19,41); finalment, d'angoixa pels patiments que li havien de venir fent-se així solidari amb els homes, al moment de l'agonia a l'hort de les Oliveres (He 5,7).

Quan Jesús veié que ella (Maria) plorava i que ploraven també els jueus que l'acompanyaven, es va commoure interiorment i es contorbà. Llavors preguntà: "On l'heu posat?" (a Llätzer). Li diuen: "Senyor, vine i ho veuràs". Jesús començà a plorar. (Jn 11,33-35)

Quan Jesús era a prop de Jerusalem i veié la ciutat, arrencà a plorar per ella. (Lc 19,41)

El Crist, durant la seva vida mortal s'adreçà a Déu, que el podia salvar de la mort, pregant-lo i suplicant-lo amb grans clams i llàgrimes. I Déu l'escoltà per la seva submissió. (He 5,7)

Aquestes llàgrimes de Jesús, podrien ser també d'alegria? Podríem dir que sí, l'alegria profunda de fer la voluntat del Pare, d'entregar-se fins a l'extrem per amor a Déu i als homes.

El Fill de Déu no ha vingut a eliminar el sofriment, sinó a sofrir amb nosaltres. Esdevé la font de transformació de tot sofriment humà en instrument de reconciliació i de salvació eterna per als qui se sotmeten a Ell, en virtut de la seva consubstancialitat amb la naturalesa divina. Les llàgrimes de Jesús, vessades a l'hort de Getsemaní, inclouen el plor de tots els sofrents de la Terra, així com les llàgrimes d'aquells que supliquen, moguts per l'Esperit del Crist, la reconciliació amb Déu en veure's apartats pel pecat. Inclou també les llàgrimes d'amor d'aquells que desitgen entregar-se a Déu amb tot el seu ésser, fins a l'extrem, amb el Fill.

La benaurança de les llàgrimes

Mt 5,4: Feliços els qui ploren, perquè seran consolats.

Lc 6,21.25: Feliços els qui ara ploreu, perquè riureu (...). Ai de vosaltres, els qui ara rieu, perquè us doldreu i plorareu.

Poden, la tristesa i les llàgrimes, merèixer cap tipus de lloança? En primer lloc, cal diferenciar dues menes de tristesa: la que ha perdut l'esperança i ja no creu en l'amor ni en la veritat i la que prové del trasbals interior de l'home que el mena a la conversió i a fer front al mal. Només el que plora de la segona manera té la promesa d'un gran consol.

Els plors de la segona benaurança són l'expressió concreta de l'angoixa d'aquells que, en aquest món, tan sols coneixen les privacions i els sofriments a causa de la

injustícia, i per tant, es dirigeix als sofrents i pobres de la terra que no tenen res aquí més que llàgrimes. Però Déu –que es complau en el petit, en el qual veu de manera especial el seu Fill estimat (Mt 25,40)– els consolarà eternament.

El nou nascut de l'Esperit de Crist plora en vistes al goig de l'Esperit Sant promès (Rm 14,17) en la instauració definitiva del Regne de Déu. Per la benaurança de les llàgrimes, el cor de l'home és purificat i esdevé més capaç per contemplar l'amor de Déu manifestat a través de l'escàndol de la creu.

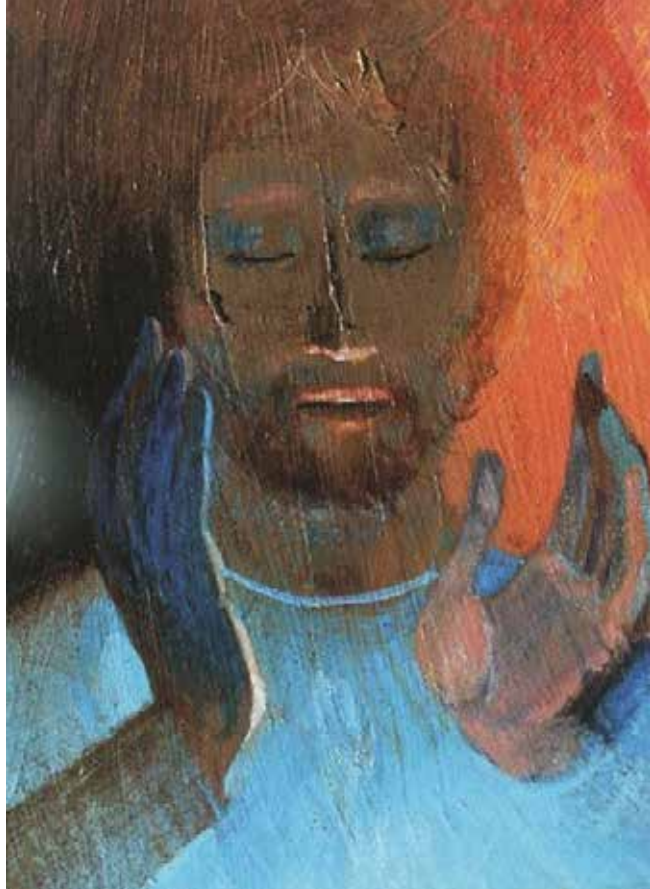
Els plors escatològics

L'anunci d'un possible plor escatològic etern (infern) evoca al tema del valor de la llibertat que Déu ha donat a l'home perquè elegeixi lliurement d'estimar-lo. Les afirmacions de la Bíblia i el que ensenya l'Església sobre l'infern són una crida a la responsabilitat amb què l'home ha d'utilitzar la seva llibertat i una crida urgent a la conversió. La missió de l'Església es basa en la intercessió incessant en unió amb l'únic Intercessor (cap del cos) davant el Pare en favor de la salvació de tots els homes.

Intercessió / Reconciliació / Vida trinitària

No està cridada l'Església, pel seu paper de mitjancera, a plorar amb Jesús per la reconciliació del món i per la seva unió d'amor amb la Trinitat?

El do de llàgrimes és donat, a través de l'Esperit, als membres de l'Església que acullen lliurement la reconciliació realitzada per Crist. Així com la dona pecadora (Lc 7,38) i Pere (Mt 26,75; Mc 14,72; Lc 22,62) van plorar en reconèixer la seva misèria humana i el seu allunyament de Déu, també els subjectes de l'Església ploren al desprendre's, poc a poc, de si mateixos davant la contemplació de l'amor de Déu, manifestat fins a l'extrem a la creu. Les llàgrimes apareixen com una expressió exte-



rior de reconciliació en el procés de santedat subjectiva dels membres de l'Església, i també com a expressió de l'experiència de l'amor sobrenatural de Déu en l'ànima humana.

Aquell que plora mogut per l'Esperit del Reconciliador, plora al mateix temps amb i per tota l'Església unida al Crist, i demana perdó per tots. El que plora d'agraïment també ho fa en nom de tots.

Formant un sol cos i tenint un sol cor i una sola ànima (Ac 4,32), els membres de la comunitat cristiana viuen la solidaritat en el sentit literal de l'expressió: s'alegren amb els que estan alegres, ploren amb els que ploren (Rm 12,15). Les seves llàgrimes, siguin pel motiu que sigui, passen a ser les llàgrimes de tots: si són llàgrimes de compunció i reconciliació, Déu les utilitza en bé de la comunitat a la qual pertany, tal com Ell vol; si són per un excés d'amor, Déu les reparteix tal com ho cregui convenient.

Dostoievski, a *Els Germans Karamazov* (llibre VI), posa en boca de l'staretz un bell discurs sobre la solidaritat cristiana: "Han de saber, pares meus, que nosaltres, segurament, som culpables aquí baix de tot i envers tots, no només a través de la falta col·lectiva de la humanitat, sinó també de les faltes de cada home davant els seus semblants. Aquest coneixement de la nostra culpa és la coronació de tota carrera religiosa i de totes les carreres humanes (...) Només quan tingueu consciència d'això, el vostre cor se sentirà pres d'un amor infinit, universal, insaciable. Llavors cada un de vosaltres serà capaç de conquerir el món sencer amb el seu amor i d'esborrar els pecats amb les seves llàgrimes".

El do de llàgrimes en els Pares de l'Església

A l'època patristica es fa la primera sistematització del do de llàgrimes. Els primers Pares aconseguen fer un discerniment precís sobre els diferents tipus de llàgrimes segons si són do de l'Esperit Sant o bé són fruit dels moviments propis de la naturalesa o disposició humanes (*habitus*).

El primer pare que parla explícitament de les llàgrimes com un do de l'Esperit és sant Atanasi (s. III-IV):

"El carisma de les llàgrimes no el té pas un gran nombre de persones, sinó només aquelles que mantenen el seu esperit elevat, que obliden les coses de la terra, no es preocupen de la carn ni saben tan sols si hi ha món, i que moren als seus membres terrenals; és a aquests a qui es dona el do de llàgrimes" (*De Virginitate*, 17, PG 28, 272c27).

Els Pares difícilment conceben una pregària de compunció real o una experiència de l'amor de Déu sense llàgrimes. Bàsicament consideren les de compunció i les de benaurança.

El *penthos* seria aquell concepte per designar tots aquells estats de la persona

originats per l'Esperit Sant que purifiquen el cor de l'home i el condueixen cap a la benaurança eterna, és a dir, requereix un acte de voluntat i un penediment sincer de l'home davant l'amor incondicional de Déu. El *penthos* englobaria els dos moviments, tal com afirma Sant Gregori de Nissa: "el flux inferior és el del penediment, i el flux superior pertany al desig d'un Amor ja rebut. Les llàgrimes d'amor acompanyen sempre les de la compunció però, a mesura que l'home es va purificant, abunden cada vegada més els plors d'amor i d'alegria."

Lluny d'eliminar els sentiments, passions i emocions de la persona (a diferència dels estoics grecs), el que fa la compunció és purificar-los i transfigurar-los (les llàgrimes són una manifestació externa d'aquesta transformació) per aconseguir una sensibilitat i passió més pures, a imatge i semblança de la sensibilitat divina. Cal diferenciar-la sempre de la tristesa que no és volguda per Déu. Evagri Pòntic arriba a diferenciar fins a setanta-set tipus de tristesa. També digué aquest autor:

"Les llàgrimes són necessàries pels diversos estats de la vida espiritual de la persona per arribar a la unió amb Déu. Ara bé, ningú s'ha d'envanir pel fet de vessar fonts de llàgrimes en la pregària, ja que aquestes són rebudes com una ajuda de Déu per posar remei a les passions (aquelles que aparten la persona de Déu), i no s'han de convertir elles mateixes en una altra passió dolenta"⁴.

I diu un apotegma dels Pares del desert: "Un ancià digué: Els fills d'Israel van entrar a la terra promesa al cap de quaranta anys. Ara bé, la terra promesa són

4. Cf. EVAGRI PÒNTIC. *Cent cinquanta capítols sobre la pregària*. Dins: AA.VV. *Filocàlia* (Clàssics del Cristianisme, 50), Ed. Proa, Barcelona, 1994, p: 61.



les llàgrimes: quan tu hi arribis, ja no tindràs por del combat. Déu vol, doncs, que l'ànima s'affligeixi així a fi que sempre tingui el desig d'entrar en aquella terra"⁵.

A la vida de Maria l'Egípcia (s. IV-V), explicada per Sofroni de Jerusalem, es diu:

"El seu nom era Maria. Era d'Egipte. Des dels dotze anys va ser portada per les seves passions sensuais. Va cometre tota mena d'impureses i es va dedicar a corrompre altres persones fent-se prostituta. Un dia, providencialment, es va unir a un grup de pelegrins egipcis que anaven al Sant Sepulcre de Jerusalem. Ella no hi anava per motius religiosos, sinó per viatjar i divertir-se. Quan van arribar a la porta del Sant Sepulcre tots els pelegrins es van posar a pregar fervorosament. Ella no resava i, en un determinat moment, va

voler entrar dins el Sepulcre. De sobte, va sentir que una mà la detenia amb gran força i l'estirava cap a un cantó, denegant-li l'entrada. Aquest fet es va repetir tres vegades, cada cop que hi volia entrar. A la tercera vegada, la noia va arrencar a plorar llàgrimes de compunció. No plorava des de feia molt de temps. Després va aixecar els ulls i va veure allà prop de l'entrada una imatge de la Verge Maria que la mirava amb afecte i compassió. Va sentir que li demanava fer un canvi de vida. Maria l'Egípcia va iniciar un procés de purificació amb grans llàgrimes. Va anar a viure al desert i s'hi va quedar durant quaranta anys. Anava despullada, s'alimentava de dàtils, arrels, llagostes i bevia l'aigua d'un riu. Va esdevenir una de les més grans intercessores en favor dels pecadors fins al punt que és patrona de les prostitutes redimides".

Sant Gregori de Nazianz compara les llàgrimes a un cinquè baptisme, després de quatre més: el de Moisès (purament al-

5. Apotegma anònim de la col·lecció F. Nau. Cf. AA.VV, *Apotegmes dels Pares del desert* (Clàssics del Cristianisme, 87), Ed. Proa, Barcelona, 1996, p: 80.



legòric), el de Joan Baptista (que mena a la conversió però que no perdona pecats), el de Crist per l'Esperit Sant (que perdona pecats i fa entrar a una nova vida pasqual), el del martiri (per la sang) i el de les llàgrimes, per les quals s'adquireix també el perdó de Déu.

Sant Teodor considera que les llàgrimes veritables perdonen els pecats comesos després del baptisme.

Isaac el Siri afirmava que en la pregària autèntica, el cor esdevenia com un nen petit, i just quan començava a pregar, li corrien avall les llàgrimes.

Per a sant Joan Clímac les llàgrimes representen una renovació de la gràcia del baptisme.

Gregori de Nissa les compara a la sang que cura les ferides de la nostra ànima.

Sant Joan Crisòstom deia que, tal com un foc material crema i consumeix la palla, el foc de les llàgrimes crema i consumeix totes les impureses que són visibles o invisibles. No concebia el *penthos* sense les llàgrimes.

Gregori el Sinaïta afirma que quan el diable veu que algú passa la seva vida

immers en els plors, s'aparta d'ell, ja que la humilitat que produeixen les seves llàgrimes el deté d'acostar-s'hi.

Sant Benet, a la seva regla, insisteix sobre la importància d'una pregària feta amb llàgrimes (*cum lacrimis, in lacrimis, cum fletibus*) i amb efusió de cor en senyal que és el mateix Esperit que prega en el cor del monjo i el purifica i li dona els seus dons (mansuetud, humilitat).

La idea de solidaritat és essencial en el pensament dels Pares. D'aquí l'exemple de l'abbà Silvà, el qual no volia sortir de la cel·la i plorava compungit de veure, en una visió, que molts germans seus se n'anaven cap als càstigs.

O bé les recomanacions, per part de Tertul·lià, de plorar i suplicar nit i dia al Senyor i recomanar-se a la intercessió de tots els germans.

L'abat Evagri recomanava pensar freqüentment en el dia de la mort i en els dos destins possibles després del Judici diví (cel i infern), i exhortava a plorar i gemir davant el judici dels pecadors que pateixen a l'infern.

L'abbà Macari sol·licitava el plor als seus germans abans d'anar al lloc on les llàgrimes cremessin els seus cossos.

Gregori el Gran diferencia dos tipus de llàgrimes: les originades pels pecats i pensaments sobre el Judici de Déu i les causades per un desig ardent i impacient del cel (llàgrimes de dolor i llàgrimes d'amor).

El do de llàgrimes a l'Edat Mitjana

A l'època medieval es tendirà a posar l'accent en l'ascesi personal com a mitjà per aconseguir la gràcia de les llàgrimes, mentre que per als Pares el do s'adquireix de forma més aviat passiva a partir de la sinceritat, la simplicitat i la consciència del pecat davant la presència d'un Déu que és tot Misericòrdia.

Durant els segles de l'Escolàstica, tot i que alguns monjos (principalment cistercencs) continuen considerant les llàgrimes com a do, en general es tendeix a associar-les únicament a la penitència, oblidant-ne el vessant carismàtic. No serà fins al segle XIII que el do de llàgrimes reapareix en diversos escrits de místiques medievals femenines, monjos i fins i tot laics.

Per exemple, Santa Hildegarda de Bingen (s. XII) parla de tres tipus de llàgrimes: les *llàgrimes espirituals*, que són les vessades en la pregària o el penediment i que no són només una emoció física, sinó una manifestació de l'ànima que cerca sanació i connexió amb Déu; les *llàgrimes en l'àmbit de la medicina* que serien, a més d'una mera secreció fisiològica, un fenomen terapèutic relacionat amb la regulació dels humors; finalment, les *llàgrimes del cor*, que serien les que apareixen per la compassió davant el sofriment aliè, i que són les llàgrimes dels benaurats, és a dir, dels sants.

Bernat de Claravall diferencia les llàgrimes de penitència i les de desig per la benaurança futura (comparades al pa que ajuda a no defallir) d'aquelles provocades

per la devoció i la caritat fraterna (comparades amb el vi que alegra el cor de l'home).

Pere Damià, Joan de Fécamp (benedictí), Guillem de Sant Thierry (cistercenc), Guiu II (cartoixà), Ramon Llull, Geofred de Vendôme (benedictí i cardenal), Ricard de Sant Víctor (canonge escocès), Joan Ruysbroek (sacerdot i monjo belga) formen part d'aquest col·lectiu que continua considerant les llàgrimes com a do i no com a una mera ascési penitencial.

Entorn al segle XIII apareix la compassió pels sofriments de Crist com a font de les llàgrimes, moviment que es remunta probablement a sant Francesc d'Assís. Per exemple, trobem moltes pietats, davallaments, velatoris de Crist... Contemplem les llàgrimes transparents dels personatges del quadre *El Davallament* de Rogier Van der Weyden...

Al segle XIII contemplem sant Francesc d'Assís, el qual havia plorat molt a causa del seu amor al Crucificat –es diu que li fou impossible retenir les llàgrimes des que el Crist de sant Damià li parlà– i de la participació en els seus mateixos sentiments.

Són rellevants també els escrits sobre les llàgrimes de santa Caterina de Sena (segle XIV), la qual en fa una àmplia i rica classificació –dolces, amargues, de vida, de mort, de condemna, de temor, perfectes, imperfectes...– totes amb el fi últim de passar del temor i l'amor imperfecte a la caritat perfecta i a la unió amb Déu. És interessant fer una ullada al concepte de "llàgrimes de foc" introduït per la mística italiana: es refereix a les llàgrimes espirituals del cor que consolen aquells que volen plorar amb els ulls i no poden, però que els seus desigs sincers per Déu fan que l'Esperit Sant plori en ells.

El do de llàgrimes en l'època moderna

Les llàgrimes deixen de jugar un rol especial en el conjunt de l'espiritualitat, ja que aquesta queda desglossada en

els seus components individuals. Amb la separació de la dogmàtica i la mística, de la doctrina i la vida espiritual, el do de llàgrimes anirà quedant reduït a l'àmbit de la pietat i del sentiment religiós, sense rebre un tractament seriós per part de la teologia, que va quedant dominada pel racionalisme escolàstic.

Francesc d'Osuna, franciscà espanyol del segle XV, distingeix les llàgrimes dels principiants (amargues i de contrició), les dels avançats (més dolces) i les dels perfectes (plors de joia i gratitud).

Teresa d'Àvila també al·ludeix a les llàgrimes en diverses ocasions i en fa una classificació segons els graus d'oració. Les llàgrimes de primer grau d'oració són les que sorgeixen d'un entenedriment afectiu del cor per diverses reflexions i són fruit dels esforços personals en més o menys intensitat; les de segon grau són les que es vessen sense que hi hagi res que ho hagi provocat i són més dolces; les de tercer grau són llàgrimes fàcils i abundants, d'agraïment i d'alegria; les de quart grau d'oració són les que mullen sense que l'individu ni tan sols se n'adoni, fruit de la unió esponsal amb Déu; afegeix les llàgrimes que ajuden el foc de l'amor diví a inflamar-se més en el fons de l'ànima humana i a fer-lo perdurar.

Ignasi de Loiola, en els Exercicis espirituals, recomana les llàgrimes i convida a cercar-les i demanar-les a l'Esperit Sant. Les llàgrimes ocupen un lloc especial en la vida mística d'Ignasi, el qual les demana com una gràcia, les espera com una revelació i en suporta dolorosament la privació. Freqüentment vessa llàgrimes durant les pregàries i, en el seu diari, en descriu el tipus (llàgrimes de devoció, intenses llàgrimes, llàgrimes i mocions, llàgrimes i gemecs, abundància de llàgrimes, llàgrimes de gràcia...). Diferencia les llàgrimes de contrició pels pecats comesos de les de compassió pel Crist sofrent, i afirma que totes dues condueixen a l'amor del Senyor.

Benet XIV contempla el fenomen de les llàgrimes com a criteri a l'hora de beatificar algú. Considera que el flux espontani de les llàgrimes constitueix un signe extern i la prova d'una pregària de natura excel·lent (*De servorum Dei beatificatione*).

No obstant aquests pocs místics que encara ploren per la seva unió amb Déu, el racionalisme s'infiltra al cor de l'espiritualitat cristiana i comporta, per una banda, un increment de la sospita envers les experiències espirituals i per l'altra, un augment de la prudència amb el fi de reduir tota il·lusió espiritual, ja que havia aparegut també un excés de sentimentalisme barat. Apareix la preocupació pel discerniment d'esperits i la necessitat d'una introspecció seriosa de l'ànima humana.

Així, la mateixa mística d'Àvila, per evitar caigudes en falses il·lusions espirituals, exhortarà les germanes a discernir amb paciència el tipus de llàgrima, ja que no sempre provenen de l'Esperit de Déu, sinó que també poden ser causades per la debilitat temperamental o l'amor propi. Les anima, doncs, a tocar de peus a terra i a practicar les virtuts i la caritat en lloc de quedar-se amb la sensació d'haver avançat molt espiritualment pel fet d'haver plorat. Afirma que les llàgrimes que són do de Déu no es busquen i ajuden a donar fruit en la mesura en què la persona se n'ocupa cada vegada menys.

Semblantment, Ignasi de Loiola manifesta una certa desconfiança en el favor sensible de les llàgrimes i reconeix que no són necessàries ni convenients per a tothom. Es guarda de reduir l'amor de Déu i dels homes a les llàgrimes: la caritat és el valor únic i primordial que es troba al centre de tot fenomen personal i eclesial.

A poc a poc, la psicologia de profunditats facilitarà el trànsit d'una mirada confiada vers l'home a una de sospita, on la introspecció deixa pas al replegament i al mirar-se a un mateix.



Per altra banda, la tradició ortodoxa del cristianisme oriental ha mantingut amb més puresa la concepció de les llàgrimes com a “lloc teològic” en el qual es manifesta la presència de Déu. En la tradició oriental el pas de la Modernitat no ha deixat tanta petjada com en la tradició occidental, i la teologia no s’ha separat tant de la mística com en el cristianisme occidental. En la tradició oriental l’expressió corporal i els símbols litúrgics tenen una rellevància especial a l’hora d’expressar les realitats espirituals. Una teologia o una pregària autèntica sense llàgrimes és difícil de concebre. Veiem-ne un exemple, del segle XIX, en el llibre *Relats d’un pelegrí rus*, de com les manifestacions corporals són reflex de les realitats espirituals: “A vegades les llàgrimes corrien sense esforç per part meua com a reconeixement al Senyor, que havia tingut compassió de mi, pecador empedreït. Algunes vegades el meu esperit pobre i limitat s’omplia de tantes llums, que

comprenia amb tota claredat coses que abans no hagués pogut ni tan sols concebre. Altres vegades la calor dolça del meu cor s’estenia per tot el meu ésser i començava a sentir amb gran emoció la presència del Senyor.”⁶ I en un altre passatge cita l’himne Acatist en honor a la Verge Maria, que es canta de peu i està format per vint-i-quatre estrofes en ordre alfabètic, començant sempre pel leimotiv “Déu vos salve”. Recorda que el “sí” de Maria ha contribuït a redimir les llàgrimes d’Eva, és a dir, que ha contribuït a transfigurar-les.

El do de llàgrimes en l’època contemporània

Itinerari de les llàgrimes de Santa Teresa de Lisieux:

De petita, a rel de sofrir una greu inhibició, vessa tantes llàgrimes que arriba a

6. Cf. ANÒNIM. *Relatos de un peregrino ruso*, ed. Lumen, Buenos Aires, 2006, p: 56.



fer llàstima als altres. La seva sensibilitat exacerbada se li fa insuportable fins al punt que quan comença a consolar-se, llavors plora d'haver plorat (MsA 24r i 44v). Són llàgrimes fruit d'una hipersensibilitat, així com d'un excés d'escrúpols i d'una preocupació malaltissa per ella mateixa. De la mateixa manera, experimenta llàgrimes de còlera i de contrició (MsA 15v). També pregusta les llàgrimes al pensar en les veritats eternes que el predicador de l'Església li transmet (MsA 17v), o bé les llàgrimes d'impaciència per un bé futur com és l'entrada al Carmel (MsA 86r). Cal recordar que ja de petita plora, en alguna ocasió, de l'emoció de sentir-se estimada per Déu.

Durant l'adolescència espiritual sent un fort desig de patiment. Vol sofrir amb l'esperança que, per les seves llàgrimes, pugui impedir, o tal volta reparar, una sola falta comesa contra la fe. D'alguna manera, podem dir que desitja les llàgrimes. A mesura que va madurant, Teresina experimenta una purificació dels seus desigs fins al punt de no desitjar res més que el

compliment de la voluntat de Déu sobre la seva ànima i guiar-se només per la brúixola de l'abandó (MsA 83r) en la fe i l'amor del Crist. És aleshores quan la carmelita experimentarà una gran pau al cor (coincidint amb la seva entrada al Carmel) que no la deixarà durant els darrers set anys de la seva vida, malgrat les llàgrimes que li produeixen les proves. La pau i l'amargor omplen la seva ànima fins als límits en un mateix moment, però la pau resideix en el més pregon de l'ànima (MsC 9v).

Teresina està disposada a menjar ella sola el pa de les llàgrimes dels pecadors i a purificar la taula tacada per ells amb la seva ànima que estima Déu (intercanvi de lloc), però només si així compleix la Seva voluntat. Reconeix que les llàgrimes de Maria Magdalena als peus del Mestre són causades pel coneixement dels abismes de l'amor i la misericòrdia de Jesús davant la seva misèria humana. Amb tot, Teresa està convençuda que ella també pot vessar les mateixes llàgrimes de reconeixement i de contrició perfecta que Maria Magdalena

(fins i tot, potser, amb més intensitat) pensant en les gràcies que Déu li ha donat per avançat, prevenint-la de caure en el pecat (MsA 38v).

Cap al final de la seva vida, les llàgrimes de Teresa són purament d'amor i d'agraïment. S'adona que totes les nits de la fe que ha patit i que encara pateix, en el fons han estat al servei de prevenir-la de la mort que li hauria provocat un excés de llum. Durant els darrers dies al monestir, Teresina difícilment pot contenir les llàgrimes: tant pot plorar al llegir un passatge de l'Esriptura com al veure una gallina amb els seus pollets i recordar la tendresa de Déu a través d'aquesta imatge que apareix a l'Esriptura, així com també meditant el Parenostre.

Per a Teresina, tota llàgrima apareix al considerar els excessos de gràcia divina. En ella s'esvaeix tota frontera entre les llàgrimes de contrició, de reconeixement o d'amor. Ha desaparegut tant que ha deixat tot l'espai a Déu, provocant així que les llàgrimes ja no siguin seves i que s'utilitzin segons la voluntat d'Aquell que és l'Amor.

Conclusió

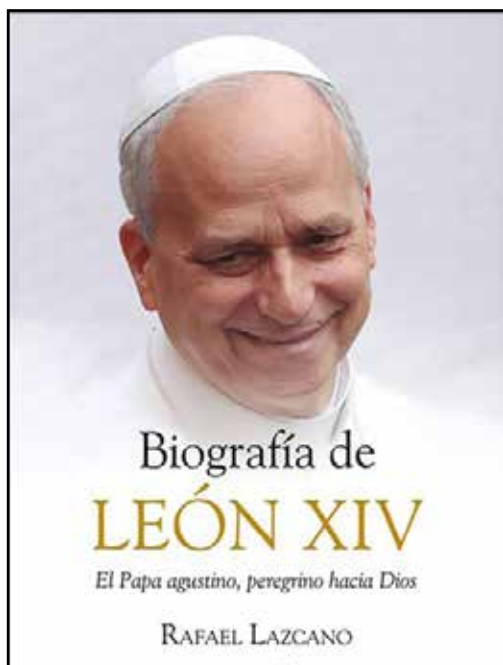
Creiem estar en un moment molt afortunat, ja que tenim la perspectiva dels diversos accents que s'han anat donant al llarg de la història i podem adquirir un coneixement més ric i polifònic a l'hora de tractar el tema a la teologia dels nostres dies. Ja a finals del segle XIX es produeixen diversos moviments de renovació bíblica, patristica, litúrgica i ecumènica que desemboquen a la convocació del Concili Vaticà II. Aquest tingué per objectiu pouar els elements essencials del món antic, medieval i modern i integrar-los en unitat a la vida de l'Església en totes les seves dimensions (mística i dogmàtica, pràctica i doctrinal) per adherir-se més fidelment al Crist ressuscitat que viu en ella per l'Esperit Sant i esdevenir així signe de l'amor trinitari a la Terra.



Si Jesús va plorar, i l'Església n'és el seu cos, no hauria ella d'intentar comprendre (teologia) i fecundar el món amb les seves llàgrimes (vida), és a dir, assumir i oferir a Déu totes les llàgrimes amargues de la humanitat perquè Ell les transformi en llàgrimes d'amor i fructifiquin en el món segons la Seva voluntat? No hauria, l'Església, de plorar amb els que ploren fins a la Parusia, partint de l'alegria de l'esperança cristiana, fruit d'un amor personal que ja ha vençut tota amargor i divisió humana? No hauria de patir amb els que pateixen, morir amb els que moren, seure a la taula dels pecadors intercedint, junt amb el Fill, a Déu Pare, per la transformació de les reminiscències del món antic i deixar que l'Esperit faci noves totes les coses fins a la fi del món? Més que preguntar-nos per què els homes ploren, doncs, més aviat ens hauríem de preguntar per què n'hi ha tants que no ho fan.

BIOGRAFÍA DE LEÓN XIV. EL PAPA AGUSTINO, PEREGRINO HACIA DIOS

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA



BIOGRAFÍA DE LEÓN XIV. El Papa agustino, peregrino hacia Dios.

RAFAEL LAZCANO

EDITORIAL SAN PABLO, MADRID 2025.

Vet ací la primera biografia, sòlidament documentada, dedicada a Robert Francis Prevost, religiós agustí que el 8 de maig de 2025 es convertí en el 267 successor de sant Pere. El reconegut historiador i editor Rafael Lazcano que, entre els anys 1981 i 1985, va conviure amb el futur papa Lleó XIV com a company d'estudis i germà en la mateixa comunitat del Col·legi Internacional Santa Mònica a Roma, ha assumit el repte d'escriure la biografia "d'algú que camina juntament amb nosaltres en els temps presents a guisa d'un pelegrí vers Déu" (p. 17).

En la present biografia es posa de manifest la qualitat humana i el capteniment de sobrietat en la conducta de Robert F. Prevost manifestada en la discreció de les seves accions i en la fermesa silenciosa de la seva missió; uns senyals ben eloqüents d'autèntica vocació eclesial. En efecte, la biografia que ressenyem qualifica encertadament el papa Lleó talment com a un "pelegrí vers Déu"; una expressió molt entranyable que ens remet directament no només a l'espiritualitat del Papa agustiniana sinó, també, al propi itinerari de cada creient puix que tots som pelegrins de la fe.

Cal posar de manifest l'especial valor d'aquest novador llibre de Rafael Lazcano, puix que ens aporta dades certes i comprovades que són presentades de manera ponderada, i molt ben estructurades, sobre els primers passos de l'itinerari biogràfic de Prevost; és a dir, sobre els avantpassats de Lleó XIV (pp. 21-21), sobre la seva formació humana i intel·lectual abans d'ingressar a l'Orde de Sant Agustí, sobre els seus anys de formació inicial com a frare agustiniana, sobre el coronament de la seva formació intel·lectual amb l'obtenció del doctorat en Dret Canònic a Roma per a poder dedicar-se després a l'evangelització del poble de Déu a Chulucanas i a Trujillo, diòcesis del Perú. La present biografia posa doncs en relleu que en la tasca evangelitzadora de Prevost al Perú, i àdhuc en els reptes administratius a Chicago i a Roma, es percep una constant en el tarannà i vida de Prevost reflectida en el seu lliurament incondicional al servei d'una vocació sense fissures.

La publicació es completa amb un preciós àlbum fotogràfic i amb un modèlic índex analític (pp. 387-431) on no hi manquen pas les referències a Badalona i a Barcelona; uns índexs que converteixen el llibre, amb una sòlida i rigorosa aproximació biogràfica realitzada per un antic company de Robert F. Prevost, ara Lleó XIV. Rafael Lazcano, expert historiador vinculat als agustins, ens indica que la biografia de Prevost no culmina pas amb la seva elecció com a Papa sinó que, justament, enceta ara un nou començ. En efecte, l'elecció del papa Lleó XIV, "fill de sant Agustí" i home del nostre temps, ha desvetllat una enorme expectació a l'Església universal i en el món.



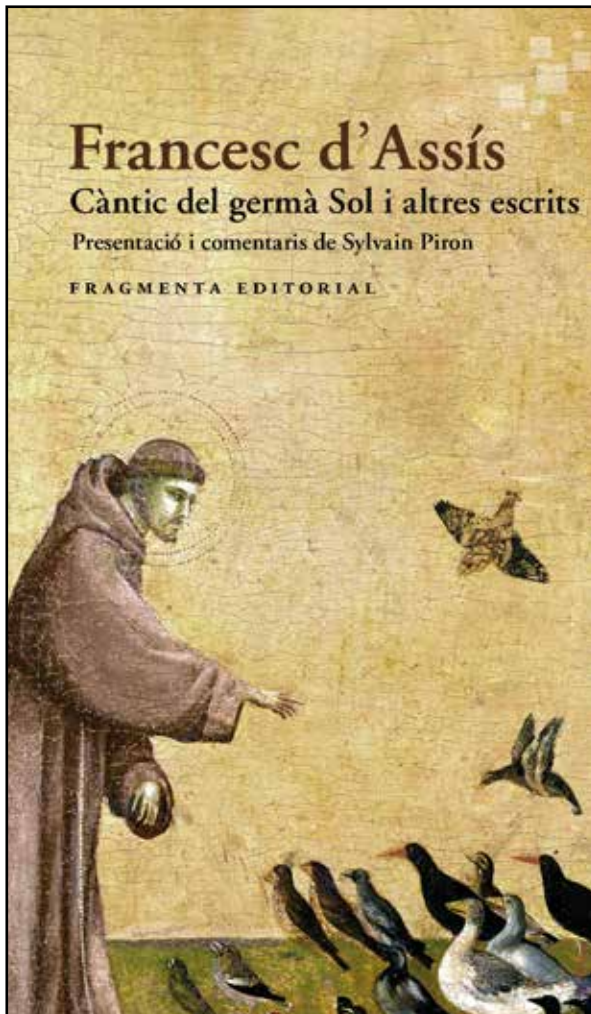
LA FERITA, LA LETIZIA.
Faccia a faccia con San Francesco,
poeta di Dio e del mondo.
 DAVIDE RONDONI
 FAZI EDITORE, ROMA 2025.



Davide Rondoni és un poeta italià, president del Comitè Nacional per a la Celebració del Vuitè Centenari de la Mort de Sant Francesc (2026). Pronuncià una conferència sobre el Càntic de les Criatures al santuari de Pompeia, en un acte organitzat per l'Associació Cultural J.H. Newman, que inclogué diverses audicions musicals, entre elles una lauda de Cortona del segle XIII, que donava el to de la possible melodia del Càntic de les Criatures.

En aquest llibre, "La ferida, la joia", l'autor ens lliura un retrat inèdit del Poverello i imagina una conversa a cor obert amb el sant, tractant temes actuals com la diferència entre amor i possessió, la importància d'una ecologia que vagi més enllà de la superficialitat i la necessitat de la pau com a do cristià, en un món avui incendiat per la guerra.

La conferència sencera amb les audicions, les trobareu a: <https://www.youtube.com/watch?v=iELf9PhdAGg>



FRANCESC D'ASSÍS.

Càntic del germà sol i altres escrits

PRESENTACIÓ I COMENTARIS DE SYLVAIN
PIRON

FRAGMENTA EDITORIAL, COL. ASSAIG, 103,
BARCELONA 2025.

Aquest llibre conté un recull de textos referents a la relació de sant Francesc amb les criatures.

El 4 de desembre al Santuari de la Mare de Déu de Pompeia es va fer la presentació. Fra Eduard Rey, en nom dels Caputxins, contextualitzà el moment d'aparició del llibre, dins dels centenaris franciscans que culminaran el 3 d'octu-

bre de l'any 2026 quan se celebrarà els vuit-cents anys de la mort de sant Francesc. Enguany, celebrem el vuitè centenari de la redacció del Càntic de les Criatures. Fra Eduard exposà que el Càntic és una poesia molt ben travada, una de les primeres escrites en llengua vernacle, no en llatí. Recordà com fa uns anys havia escrit un article on afirmava que l'ecologia al segle XIII no existia. Què voldrà dir fer de sant Francesc un ecologista? es preguntava. El llibre parla d'ecofília (amor a la Creació) més que d'ecologia. En Sant Francesc no podem trobar plantejaments ecològics; sí que era un home ecofílic, amant de la naturalesa en el seu conjunt, del cosmos en el seu conjunt, i amant també de cada ésser en particular. Des d'un insecte a un ocell..., tots mereixen el tracte de germà.

L'Ignasi Moreta, director de l'editorial, va defensar la publicació d'aquest volum, expressant que el carisma propi de sant Francesc ens continua interpel·lant fortament avui. Segons Moreta, sant Francesc no té una gran producció d'escrits, com

sí tenen altres autors. Però no només els seus escrits són ensenyaments, sinó també el que anava explicant oralment, les seves accions... i, per això, reivindicà que s'ha de recuperar la paraula oral i la gestualitat del sant. El director indicà que en aquest llibre s'ha fet una tria molt acurada de textos per entendre quina és l'aportació de Francesc a l'espiritualitat cristiana.

Sobre l'autor, Piron, digué que té la gran virtut de treballar amb el rigor del filòleg i la visió de l'hermeneuta, que interroga el text per veure què vol dir. Els textos, en una primera lectura, poden semblar ingenus, però Piron sap extreure'n la seva profunditat.

Seguidament parlà Xavier Renedo, professor de Literatura Catalana Medieval, coordinador i ànima del volum. Renedo presentà la persona de Piron, professor de Filosofia Medieval i investigador a París, un home amb una amplitud d'interessos extraordinària. Aquesta és la primera vegada que se'l tradueix al català. Piron destaca com el sant d'Assís tenia un contacte directe amb la natura, amb cada ésser, amb un diàleg respectuós cap a ells, parlant-los com a iguals. Francesc s'adreça als ocells com si estiguessin dotats de raó, d'igual a igual. Piron comenta que hi ha una solidaritat profunda que uneix tots els éssers. Aquest llibre és la seva aportació, en un temps de gran crisi ecològica, i ens convida a fer una recerca espiritual que canviï d'arrel les relacions de cadascú de nosaltres amb el món i amb la resta d'éssers que l'habiten.

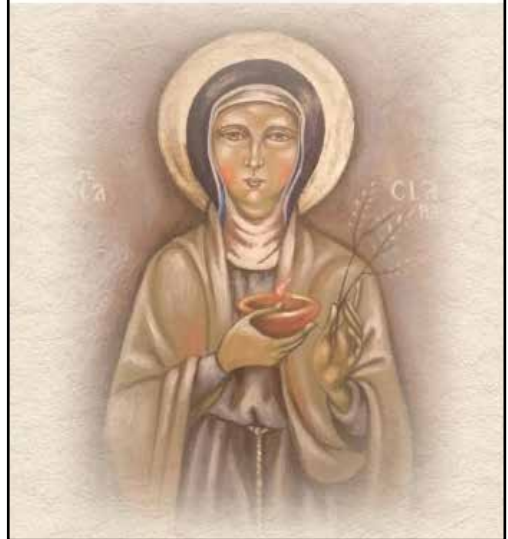
Clara Renedo, doctora en Història i traductora dels textos de Sylvain Piron, es presentà com a mediatra entre els textos originals i la traducció catalana. Destacà que traduir Piron ha estat una tasca fàcil per la manera entenedora d'escriure que té l'autor i perquè el llibre ja estava traduït a l'italià, fet que facilità poder consultar algun dubte. Però sí hi ha dos textos del llafí medieval que no havien estat traduïts abans al català. Això resultà més laboriós, per poder ser fidel al text original amb la diferència cultural i de temps que hi ha entre el moment d'escriure'ls i l'actualitat.

La traductora indicà que alguns passatges són extrets de la Vida Breu de Sant Francesc de Tomàs de Celano, descoberta l'any 2014 per Jacques Dalarun, amb un llenguatge més concís i directe.

Fra Eduard Rey concloué la presentació indicant com sant Francesc era un home molt exigent amb si mateix però amb una mirada molt benèvola amb tots els altres i amb la creació sencera. Aquest volum és un bon llibre per conèixer sant Francesc i per enamorar-nos d'ell.

Floreçillas de santa Clara

Fr. José António Correia Pereira

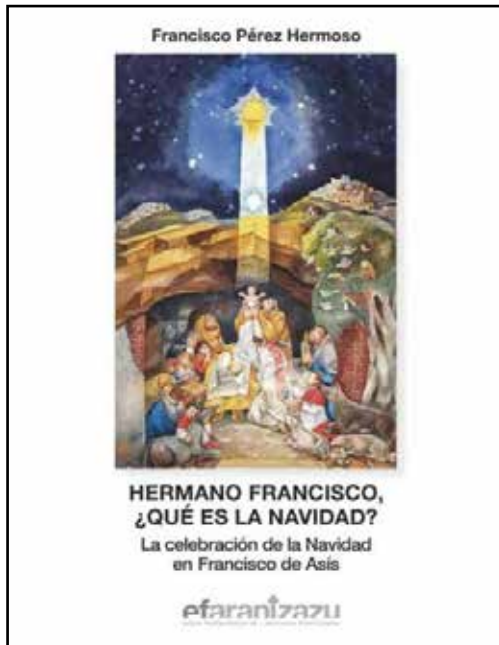


FLORECILLAS DE SANTA CLARA

JOSÉ ANTÓNIO CORREIA

EDICIONES FRANCISCANAS ARANTZAZU,
VITORIA-GASTEIZ 2025.

En el cor d'Assís, on la història i l'espiritualitat s'entrellacen, sorgeix la figura de Clara, una dona la vida i llegat de la qual han deixat una petjada inesborrable en la història de l'Església. Aquest bonic ramellet de floretes, amb el seu llenguatge senzill i evocador, ens apropa als moments més significatius de la vida de Clara i de les seves germanes. Les *Floretes de santa Clara* ens conviden a aprendre de la seva vida, ens mostren com viure el camí de l'Evangeli de Jesucrist, des de la pobresa i la humilitat d'un cor lliurat a l'amor de Déu. Un homenatge senzill a la vida de Clara d'Assís i un mirall on mirar-nos per aprendre a ser senzillament cristians en el lloc i temps que ens toca viure.



HERMANO FRANCISCO, ¿QUÉ ES LA NAVIDAD?

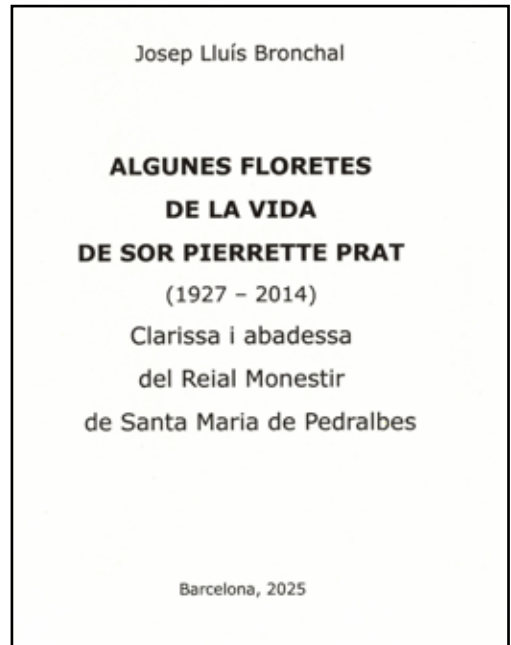
La celebración de la navidad en Francisco de Asís

FRANCISCO PÉREZ HERMOSO

EDICIONES FRANCISCANAS ARANTZAZU, COL.
HERMANO FRANCISCO 83, VITORIA-GASTEIZ
2023.

Tots els qui, d'una manera o altra, tenim una certa familiaritat amb l'espiritualitat franciscana, coneixem el Nadal que Francesc va celebrar l'any 1223, tres anys abans de la seva mort, enmig de persones senzilles de la muntanya de Greccio. Però, malgrat ser ben coneguts els fets, ens podem preguntar si el sentit d'aquest Nadal ha estat ben percebut. Sobretot, s'ha retingut l'aspecte exterior, el costat poètic i encantador.

L'autor ens convida a profunditzar i recuperar el veritable esperit del Nadal des de la figura de sant Francesc d'Assís. Es tracta d'aprofundir en el veritable significat del Nadal. El Nadal de Greccio, si el ressituem en el camí espiritual de Francesc, adquireix un significat profund. Fou un moment important, decisiu de la seva trobada amb Déu.




ALGUNES FLORETES DE LA VIDA DE SOR PIERRETTE PRAT

JOSEP LLUÍS BRONCHAL
BARCELONA 2025.

Aquest quadern recull alguns textos dedicats a sor Pierrette (1927-2014), clarissa i abadessa del Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes. Fou una dona profundament humana i profundament espiritual. Era una persona autèntica, coherent, que sorprenia per la seva actitud espontània i anticonvencional i que fugia de qualsevol mena de beateria o religiositat artificial. Irradiava, de forma natural, el seu amor a Jesús i a totes les persones que tractava. Va ser una religiosa que va deixar petjada.

El quadern pretén aproximar-se amb el màxim respecte possible a la seva vessant humana i espiritual, a través d'uns moments essencials i significatius de la seva vida, seleccionats per l'autor, i combinats amb textos de la pròpia Sor Pierrette sobre la seva vocació, els anys d'abadessa i la seva benvinguda a la germana mort.



Com artista, quan més espai fas dins teu, millor receptacle ets. Crec que hi ha una connexió entre la buidor i la divinitat. Penso que, d'alguna manera, si tu fas espai, potser alguna cosa que ve de dalt, que està per sobre de tu, pot arribar i pot passar a través de tu. Jo intento ser-ne conscient, però això no vol dir que no em deixi guiar, moltes vegades, sense voler, per motivacions mundanes. Almenys intento ser-ne conscient de com puc fer més espai, com puc esborrar-me i fer més espai. Jo tinc un desig a dins meu que sé que aquest món no el pot satisfer. Jo m'he passat tota la vida tenint aquesta sensació de buidor. Sé que aquest món no el podrà omplir aquest buit. Et confons de vegades perquè penses que potser amb alguna cosa material ho pots omplir, o potser amb una experiència o un lio en el que em fico m'ho pot omplir... O inclús les relacions romàntiques, fiques a la parella de cop en un pedestal, pensant que em donarà la felicitat, la pau..., i no. Potser estem confonent aquest espai. Serà que aquest espai potser és l'espai de Déu? És l'espai de la divinitat? És un espai que potser Déu és l'únic que el pot omplir? I l'omplirà si tu tens la predisposició, l'actitud, d'alguna manera t'obres a que això pugui passar i Déu t'ho dona.

D'una entrevista a la cantant Rosalía

**«...Salve, reina Saviesa, el Senyor et
salvi amb la teva germana, la santa i
pura Simplicitat!...»**

(Sant Francesc d'Assís)